

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak:
A kiadóhivatalban átveve:
Félévi . . . . . 6 frt — kr.
Negyedévre . . . . . 1 50 »
Ehben nuzuz norica:
Egész évre . . . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . . . 2 frt — kr.
Videkre postán szállítva:
Egész évre . . . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . . . 2 50 »

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, szeptember 20.

Dr. Schlauch Lőrincz bíborosnak püspökké szenteltetésének évfordulója.

Holnap lesz huszonhárom esztendeje, hogy egyházmegyénk kegyelmes főpásztora, dr. Schlauch Lőrincz, a római egyház áldozár-bibornoka, püspökké szenteltetett.

Ebből a huszonhárom esztendőből több mint kilenczet mi közöttünk töltött s oly fényt és dicsőséget aratott egyházmegyénk és városunkra, amilyent 76 nagynevű elődje közül egy sem.

Nemcsak a magyar egyháznak lett vezérlő csillaga, hanem egyúttal oszlopa a világegyháznak.

Mikor huszonhárom évvel ezelőtt a szatmári püspöki székre lépett, már ismert és köztiszteltben álló alakja volt a magyar főpapságnak. Azóta sokszorosan rászolgált nemcsak a régi és újabb egyházmegyéje, hanem az egész magyar egyház, az egész nemzet őszinte tiszteletére és halájjára.

A legelső élén látjuk őt azóta mindig minden nemes ügynél, minden áldozatot kívánó intézetnél, mely az egyháznak vagy a hazának javára szolgál.

Az egyház és a haza szolgálatában szerzett érdemeinek részletes méltatására majd ad még az Isten szebb alkalmat

is; de ezt is felhasználjuk arra, hogy lábainhoz tegyük hódolatunkat s azt az őszinte óhajunkat, hogy sokszor érje meg még ezt a napot, állandó jó egészségben, hivei örömeire, az egyház és a haza javára.

Holnap, az évforduló alkalmából az egyházmegye összes templomaiban háládó isteni tisztelet lesz. A székesegyházban a Te Deummal egybekötött sz. mise 9 órakor veszi kezdetét.

Venti Settembre.

Huszonhatodik évfordulója van annak a szomorú emlékezetű világtörténeti eseménynek, amely a Porta Pián kezdődött, a Quirinálban folytatódott, de befejezést, szentesítést mai napig sem nyert. Az Italia Unita csapatai rést lőttek az örök város kapuján, a Porta Pián, behatoltak és azon szentségtörő kézzel, isteni és emberi jogok lábba tiprásával megfosztották a Szentatyát, Krisztus helytartóját világi uralmától, elrabolták tőle Péter örökségét.

A vén Európa népei hallgatagon tüntek a kereszténység atyjának szorongatását. Egyedül Franciaország emelte fel tiltakozó szavát, de ő maga még nagyobb bajban lévén, felmentő csapatokat nem küldhetett. A többi államok nem tartották opportunusnak a tiltakozást, de bevégezték tény gyanánt sem akarták elismerni a világi uralom elrablását, mert féltek kath. alattvalóik megsértésétől.

Katholikus uralkodó azóta nem lépte át a Quirinál küszöbét, nem tisztelte meg látogatásával az örök várost. Umberto királynak trónra lépte után első dolga volt Bécsbe sietni királyunk látogatására. Azóta 18 év múlt el s királyunk a sokszori sürgetés daczára sem adta vissza a látogatást szövetségesének.

Ez év elején nagy feltűnést keltett a hír, hogy a portugáli király, aki rokona a savoyai háznak, Rómában fogja meglátogatni az olasz királyt. Már az előkészületeket is megtették az utra, — mégis abba maradt.

Az a szerencsétlen ország pedig, melynek bölcsőjénél állott a szentségtörés és rablás, sehogy sem tud boldogulni. Óriási deficitekkel küzd már az első évek óta. Elkobozták az egyházi vagyont, kiűzték a szerzeteseket celláikból, megadóztatták még a Szűzanyának názárethi házáat is, — — — mind nem volt elég. A lelketlenség netovábbja volt, mikor nem irtóztak rátenni kezüket a kegyes alapítványokra. Ez sem használt; a deficit nem fogyott, hanem növekedett. Hogy a belügyektől eltereljék a figyelmet: gyarmatpolitikához fogtak, Afrika északi partjain foglalni kezdtek. Ott is utól érte őket az Isten büntetése: a pápai zuávoktól elvett fegyverekkel verte meg az olasz csapatokat Menelik király. Azóta félesztendő mult el s még csak gondolni sem mernek a »revanche«-ra, hanem inkább folytatják a hátrálást, egyik erődöt a másik után őrítik ki.

Az ország tekintélye folyton csökken. A

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az ártándi aranyelet.

Ismerteti: CSÉPLŐ PÉTER.

A helybeli lapok már napok előtt hírül hozták, hogy Ártádon Platty Miklós ur birtokán Árpádkori régiségeket találtak és hogy a napfényre került régiségeket a tulajdonos nagylelkűleg a biharmegyei muzeumnak ajándékozta. Vártam tehát, míg a hírlapi híresztelések megvalósulnak. Addig is azonban érdekelt a hely, hol a kérdéses régiségek napfényre kerültek; mert a hely is, mintha rendszeren némi felvilágosítást nyújt a talált régiségek korára nézve. Kellemesen lepott meg tehát, midőn Platty Miklós ur szívélyesen felszólított, hogy a talált régiségeket a helyszínén megtekintsem és a muzeum birtokába vegyem. Természetes, hogy örömmel kaptam az alkalmon és e hó 17-én a déli vonattal Ártádra rándultam. Mellőzöm a szíves fogadtatást, melyben a házi ur és igen tisztelt családja részesített, elhallgatom gondolatimat, midőn Ártárhoz az Ártándy testvérek Zápolya egykori pártfeleinek fészkehez közeledtem. E zajos idők már rég letűntek, szereplői kihaltak már még fiutódkban is; a falut is elpusztította a török, a mai község már más helyen épült. Az idő sokat változtat a községek életében úgy, mint az emberekben. Első kívánságom vala megtekinteni a lel-

helyet kimentem tehát oda, a háziur és Eötvös jegyző társaságában. Haladtunk a kastélytól délnyugati irányban, mintegy félkilométernyit; midőn a lelhelyhez értünk. Mindenfelé beláthatatlan síkság, csak velünk szemben távoli dombok csúcsai láthatók. A szép és messze terjedő rónaság a lelhelyen mintha kissé hullámzatos minden irányból összefutó emelkedést mutatna. Ezen körülmény azon benyomást tette reám, hogy itt hajdan kunhalom magaslott, melyek azonban az évek hosszú során használt eke lassanként a síkfölddel egyenlővé tett. Maga a lelhely valami 4—5 méternyi területű jó kört mutat valamivel több 2 méternyi mélységgel, melynek felső rétegzete termő feketeföld, ezt követi hasonlóképpen csaknem méternyi vastagságban kemény sárga agyag és ez alól terül finom számtalan csillogó porszemmel vegyített száraz homok. Ezen finom homok közt találtak meg egy lónak maradt csontmaradványait nevezetesen fogcsontokat, patukát stb. A lócsontokkal együtt embercsontok is kerültek a felszínre, nevezetesen: koponya, szárcsontok, bordák töredékei stb. Világos tehát, hogy itten egy ember és egy ló porladozó maradványai voltak eltemetve. Jól szemügyre vettem a csontokat. A koponya felülrítve egészen ép és határozottan szép formájú, noha arcesontjai kissé kiállóak, a rövid homlok kissé hátranyomott. Az áll egészen hiányzik. Az épp és jól fenntartott fogcsont mutatja, hogy tulajdonosa még fiatal ember volt. Azonban fájdalom; e helyütt nem arról van szó, hogy

tulajdonosa milyen kora volt, hanem az a kérdés áll előttünk, hogy melyik korban élt? Erre a kérdésre a napfényre került csontmaradványok nagyon kevés felvilágosítást nyújtanak, mert a lelet aránylag mélyen volt a földben és finom száraz homokkal volt körülvéve. Mindkét körülmény a lelet fenmaradásához sokat tett. De aligha volt az egész lelet száraz homokkal burkolva, hanem némely része a felsőbb rétegzetben lehetett elhelyezve, a hol gyorsan pusztulásnak indult. Legalább így magyarázom, hogy már az emberszárcsontok csaknem éppen fenmaradtak, azalatt a sokkal nagyobb ellenállási képességgel bíró lólábcsontok csak apró töredékekben fenmaradtak.

Az ember aránylag nagyon hamar porlik el a földben.

A temetők bizonyossága szerint 40—50 év leforgásával alig marad több a csontvázból, mint koponya és némely keményebb szövetű csontdarabok; de azok azután fenmaradnak hosszú századokon keresztül. Különösen ha a levegőtől és a víztől eléggé óva vannak. Pogánykori sírokban gyakran egészen épp koponyákat találunk. Bronz eszközökkel vegyítve egészen épp lócsontokra akadunk, míg az emberi koponya, már erősen bomlik.

A felhozottakból látszik, hogy itten a kor meghatározásáról végtelen óvatosság kívántatik és épen a jelen esetben a képzelgésnek felette tág tért enged. De maga az a körülmény, hogy itten a lócsontokat az ember földi maradványaival vegyest találjuk, azon feltevésre vezet

trónörökös hoszas keresés, sokszoros próbálkozás és többszörös visszautasítás után sem tudott kath. vallásu hercegnőt kapni feleségül. Utóvégre is kénytelen volt — Montenegróban keresni hitvestársat.

A királyi pár ezüst menyegzője bármi máshoz inkább hasonlított, mint örömnünnepélyhez. Maga a király adta ki a jelszót, hogy a sok költségbe kerülő ünnepek helyett adakozzanak inkább az afrikai harctér sebesültjeinek s az elesettek családjainak javára, mire maga a pápa kezdte meg fejedelmi adományával a gyűjtést.

Sehol a szabadkőművesség annyi kárt nem okozott, mint ebben a szerencsétlen új Olaszországban. A páholyokban adták ki a jelszót Róma elfoglalására, ott hangoztatják ma is legtöbbször a »Roma intangibile«-t s éppen ez képezi átkát, minden szerencsétlenségének forrását. Mert az Isten malmai lassan, de biztosan örölnek.

S míg az egyesült Olaszország rohamosan halad a lejtőn, melyre huszonhat év előtt lépett, — addig a vatikáni foglyot mind nagyobb tisztelettel övezi a világ; tekintélye, hatalma napról-napra növekedik. Soha őszintébb tisztelettel, mélyebb ragaszkodással nem viseltettek a keresztény népek Péter széke iránt, mint éppen ma, mikor minden tekintély veszendőben van. Tőle várják a társadalom békéjének megmentését, tőle, kinek hadserege sincs, tőle reménylik a világ-béke fenntartását. Fejedelmek és államférfiak hozzá fordulnak támogatásért, a Budapesten ülésző nemzetközi békekongresszus pedig felkéri, hogy vesse latba tekintélyét a béke érdekében. Menelik gögösen utasítja vissza Umberto ajánlatait s eretnek volta daczára készséggel hajlik meg a pápa óhajta előtt.

Péter széke nem árthat a legádázabb üldözés sem. A pápákat üldöző Caesárok és Napoleonok trónját felforgatta az idők vihara, — Péter székét pedig megerősítette.

Huszonhat év mult el a pápaság

megrablása óta, de nagy idő nem alkotott belőle bevégzett tény: a római kérdés ma sincs megoldva, sem eltemelve. Bizunk benne, hogy a nemzetek sorsát intéző Gondviselés elhozza annak is megoldási módját, talán hamarabb, mintsem ellenségeink gondolnák. Addig is: éljen a pápa-király!

Dr. Szalárdi Gyula.

A bűnvádi eljárás a főrendiházban.

A főrendiház tegnap tárgyalta a bűnvádi eljárásról szóló törvényjavaslatot.

Aki elolvassa e tárgyalást, szemébe fog szökni, fog ennek a törvénynek, mely ezek meg ezrek életével, becsületével és vagyonával napokig csakugy játszani fog a gyakorlatban, a főrendek háza oly csekély fontosságot tulajdonított a főrendiház.

Ez elvégre is megbosszulja magát.

Az egyik rész, a tárgyilagos gondolkozásu, komoly férfiak azt fogják kérdeni: vajjon a főrendiháznak az egy Zichy Nándor grófnak, a néppárt fővezérének nincs jogásza, aki ily, korzakos törvény alkotásához hozzá szóljon. Ez a liberális főrendekre nézve, akik mindenre igent mondanak nagyon jellemző.

A másik rész, a radikálisok pártja, melyet a Wekerle-Tisza-Bánffy-féle egyházpolitikai radikálizmus nagyra nevelt, ez meg azt fogja mondani, hogy: el, félre a főrendiházzal, hiszen ugy sem képes komoly törvényhozó munkára; hiába, csak meghosszabbítja ok és czél nélkül a törvények létrejövését.

Akár az egyiket, akár a másikat, akár mindkettőt tekintjük, azt kell megállapítanunk, hogy a főrendiház ekképpen teljesen lemond alkotmányos hivatásáról és akkor ne csodálkozzék, ha a radikálisok az eltörlését követelik.

Iskolatestvérek Budapesten.

A nagynevű de Lasalle János, a legnagyobb katolikus nevelők egyike által alapított tanítórend, az Iskolatestvérek ma már el vannak terjedve az egész világon mindenütt s mintegy 12,000 iskolatestvér több mint 400,000 tanítványt oktat halhatlan nevű alapító szellemében, a katolikus vallásérkölesi tanoknak megfelelően. Ez a tanító rend, mely kizárólag az elemi oktatással és neveléssel foglalkozik s ezen a téren oly sok érdemeket szerzett magának a katolicizmus körül, nálunk Magyarországon hosszú ideig ismeretlen volt s míg középiskoláink csaknem kizárólag szerze-

tes tanítórendek vezetése alatt állottak, az elemi oktatás ezen apostolai nem találtak befogadásra Magyarországon.

Midőn alapítójukkal De Lasalle Jánost boldoggá avatták, Gyürky Ödön megírta magyarul is az ő életét és bámulatos pedagógiai működését. A legújabb időkben pedig végre maguk a jó testvérek is megjelentek hazánkban, hogy a kath. szellemű nevelés által sejteneik védeni, támogatni a magyar katolicizmust. A mult évben Csornán telepedtek le és vették át az ottani elemi iskolák vezetését, az idén pedig magában a fővárosban találnak otthont, hol a kath. szellemű elemi oktatás és nevelés terén oly nagy feladat, annyi sok tenni való várakozik rájuk.

A Mária Erzsébet egylet és ennek élén*áldott lelkű, nemes katolikus nő Budán, a Krisztinavárosban intézetet állítottak részükre, a hol már október 1-én négy iskolatestvér fogja megkezdeni áldásos működését. Az intézetben 10 éves gyermekek nyerne befogadást s havi 12 frtért teljes ellátásban és oktatásban részesülnek. A felvételnél elősorsban árva gyermekek részesülnek előnyben. Mi a legmelegebb lelkesedéssel ajánljuk a kath. szülők, gyámok és emberbarátok figyelmébe. A ki hozzátartozói közül vagy valamely árvagyermeket az intézetbe felvétetni akar, forduljon ez ügyben Hajduska Emil ügyvédhez (Budapest, Múzeum-körút 10.)

És a legnagyobb örömmel üdvözljük a testvéreket is Magyarország fővárosának falai között. A fővárosban oly nagyon szükség a kath. szellemű oktatásra, oly sok tenni valója lenne a katolicizmusnak ezen a téren, a hol már sok minden a felekezetenküliség hatalmába került. Legyen az ő budai házuk a központ, honnan lassan elterjednek az egész fővárosban. A legjobbkor jönnek, mikor legnagyobb rájuk a szükség!

Gy. Ö.

A német tőzsde-törvény.

Börzei árak és ügynökök.

A második fejezet a börzei árakkal és az ügynökökkel foglalkozik.

A börzei ár megállapítását olyan áruknál és értékeknél, melyeknél ez hivatalosan történik ugy készáru, mint határidő-üzleteknél a börze elüljárósága eszközölni, amennyiben a börze-rendtartás nem írja elő más üzletágak képviselőinek bevonását. Az árak megállapításánál a kormánybiztoson, börze-elüljáróságon, titkáron, ügynökön s esetleg az említett üzletágak képviselőin kívül senkinek sem szabad jelen lenni. Börzei árként azt az árat kell

bennünket, hogy itten a lovast lovával együtt temették el. Mikor? és milyen népnél volt az szokásban? Minálunk ezt leginkább az avarokról tartjuk. Azért hangsúlyozom minálunk, mert közel Artándhoz, valami 2 órányi távolságban a Herpáti puszta ezelőtt 24 évvel napfényre került pajzs a nemzeti muzeum (Pulszky Ferenc) meghatározása szerint avarremlék.

A csontokon kívül ez alkalommal egyéb tárgyak is kerültek a felszínre és pedig vegyest arany, vas, vörösréz és elefántcsont darabok. A vas jelenléte minden kétségen kívül helyezi, hogy a lelet a történelmi korára esik. Ezzel azonban kevés van mondva, mert azon anyagokból készült eszközök a történelem minden korában találhatók. Szükséges tehát a talált tárgyakat jól szemügyre venni és olyan tárgyakkal összehasonlítani, minek koruk szakférfiak által már bizton meg van állapítva. Ez csak gazdag muzeumokban eszközölhető, hol különböző korszakok emlékei bőven képviselve vannak, mint például a nemzeti muzeumban. Mindennek daczára azonban van a helyszíni vizsgálatnak legalább annyi jelentősége, mint azon vidéki orvosnak a véleménye, ki kritikus betegét valamely hirneves fővárosi professzorhoz kíséri. Ezek előre bocsátása után én az artándi leletet a népvándorlás korszakába helyezem és ottan a 7-dik és a 8-dik században szereplő avaroknak tulajdonítom.

És most lássuk a napfényre került tárgyakat. Itten első sorban említendő: 13 darab finom gombalaku arany lemezke. Ugyanabból

az anyagból 3 darab pajzsidomu lemezke. Ugyanolyan 3 darab keresztformájú aranylemez, kettő kissé megrongálva. 2 darab apró vörös rézsodrony, 1 drb 3 élő nyílcsucs vasból, 1 pár kengyel és egy zabola vasból, azonkívül elefántcsont és egyéb kidolgozott csontdarabok, melyek formájuk után itélve a nyereg keményebb részét képezték és négy darabra tört és vagy törpenge, melynek anyagát a rozsdá nem fogta.

A ki szerény cikkemet figyelemmel olvasta, bizonynyal feltűnt előtte, hogy míg a ló szerszámai és díszítései jobbadán fennmaradtak, azalatt a lovasé jobbadán elpusztultak. Ennek oka lehet, hogy a sirt nem mi fedeztük fel először, hanem annak tetszetősebb rejtelmét már réges-régen kifosztottak, vagy a lovas felszereléseit valahogyan a fentebbi (agyag) rétegeibe keveredvén, korán elpusztultak. Bármiékként álljon a dolog, mi mindenesetre köszönettel és hálával tartozunk Plathy Miklós urnak, ki az egész igen becses leletet a biharmegyei muzeumnak ajándékozván, azt közkincsévé tette.

Végül véleményem az, hogy a hol ezek a kincsek voltak, itt még egyéb is lesz. Egy kis bővebb kutatás bizonyosan elkelve. Erre volna hivatva a biharmegyei és Nagyvárad városi régészeti és történelmi egyesület, vagy ha az mai viszonyai közt nem teheti akkor a nemzeti muzeum.

Két asszony.

Irta: Mészáros József.

Meleg nyári estén, amikor mindenki a szabadba igyekszik, egy sarki kávéházban a két piccolo nemes játékban van elmélyedve: malmot játszanak.

Egy papirlap közepén kört irnak, a körül egy csomó egyenes és görbe vonalat. A vonások keresztező pontjaira hat babszemot raknak és az egyik azokat addig huzgálja a vonásokon, míg a másikat, ki csak egy szem kukoriczával áll ellenfelével szemben, szoríthatja, úgy, hogy egyébként már nem képes mozogni s a kukoricza szem a legvégső menhelyre, a középső körbe kerül. A ki ennyire engedi magát hajtani, az belekerült a malomba, más szóval az a számár. Oh, nagyon szép és érdekes, lélekemelő játék ám ez!

Az egyik piccolonak, a Ferinek csakugyan sikerült is a Miskát kukoriczájával a körbe kergetni s a megerőltető szellemi munka után győzedelmeskedve adta tudtára társának, hogy most tulajdonképpen nem is piccolo, hanem számár.

A piccolo önérzetét a vereség lesújtó tudata, főképpen azonban az ilyen vérlázító czimzés felháborította s méltánylandó, hogy Miska a rajta esett sértést a Feri arczára mért pofonnal akarta lemosni.

Ferinek a pofon nem csak fájt, de bántotta becsületét és gavallér módjára volt alkalma sok uri embertől eltanulni — a tettleges

megállapítani, mely a börzén a forgalom valódi üzletviszonyainak megfelel. (28 §.)

A börzei árak hivatalos megállapításának közreműködőül ügynököket kell kinevezni. Addig, a míg az árak megállapításánál közreműködnek, az illető üzletágban börzeüzletek közvetítésével kell foglalkozniok. Ezeket az ügyvitelével a tartományi kormány nevezi ki és közzé teszi az állásuk elfoglalása előtt esküt tesznek, hogy köteleseiket hiven fogják teljesíteni. Új ügynökök kinevezése és az üzleteknek az egyes ügynökök között való elosztása előtt az ügynökök testületének véleményére kérendő ki.

Az ügynökök kinevezésére és elbocsátására, valamint testületük szervezésére és kormányozására való viszonyukra nézve az országos kormány fog részletes rendeleteket kibocsátani. (30 §.) A börzeárak hivatalos jegyzésénél csak azok az üzletek jöhetnek számításba, melyeket ügynökök közvetítettek. De a börze-előjárás esetleg más üzleteket is tekintetbe vehet. (31 §.) Az ügynökök abban az üzletágban, melyben az árak jegyzésénél közreműködnek, csak annyiban kezeskedhetnek a közvetített üzletért, amennyiben ez kapott megbízásuk végrehajtásához szükséges; az országos kormány megszabja, hogy mily módon ellenőriztessék ez. Ez nem érinti a megkötött üzletek érvényét. Az ügynököknek, ha csak az országos kormány kivitelt nem tesz, nem szabad más üzletágot üznie; nem szabad ilyenél csöndes társnak sem lennie; nem segédjének sem lennie. (32 §.) Az ügynökök lapszámozott és hitelesített könyvet kell vezetni. Ha egy ügynök meghal vagy megváltik állásától ez a könyv a börze előjárásánál letétbe helyezendő. (33 §.)

A szövetségi tanácsnak jogában áll: 1. egyes börzéknek az e törvényben előirt börzeármeghatározási módtól eltérő meghatározást engedélyezni; 2. kötelezővé teheti egyes vagy az összes börzéken bizonyos árak hivatalos börzei jegyzést; 3. rendeleteket bocsáthat ki, melyekben egységesen szabályozza az árak börzei árának meghatározásánál alapul szolgáló mennyiségeket s az értékpapírok árának meghatározásánál mértékadó szokásokat.

Értékpapírok forgalma.

A törvény következő, harmadik fejezete, az értékpapíroknak börzei forgalomba hozatalával foglalkozik. A papíroknak börzei forgalomba bocsátását minden börzén egy bizottság eszközözi, melynek tagjai felét olyanok közül kell venni, kik az értékbörze-lajstroma nincsenek bevezetve. A tanácshatározásánál és döntésénél a bevezetésnél érdekelt tagok nem szavaznak. Ez

a bevezetendő hivatal köteles az emissió alapjait és forrását szigorúan megvizsgálni s arról gondoskodni, hogy a közönség minden adattal megismerkedhessék, melyből a vállalat értékére következtetni lehet. A bizottság az ok megjelölése nélkül is elutasíthatja az érték jegyzését, sőt a jegyzett értékeket is kizárhatja a jegyzésből. Ha egy helyen elutasítanak egy papírt, a másik börzén csak az elutasító börze beleegyezésével lehet azt forgalomba bocsátani. Részvénytársaságok papírjainak jegyzése nem engedhető meg a társaság bejegyzésétől számított egy éven alul s mielőtt az első év mérlegét, nyereség és veszteség számláját közzé nem tették. A papírok az aláírók között való szétosztásuknak befejezése előtt nem jegyezhetők s reájuk kötések nem történhetnek.

A szövetségi kormány szabja meg az alapítke minimumát, mely az egyes börzéken a kotirozásnál mértékadó. A prospektus kibocsátói szavatoinak a benne foglalt adatok igazságáért és teljességeért s kártérítéssel tartoznak minden részvénytulajdonosnak az öt évtől kár erejéig. A kártérítési igény a kotirozástól számított öt év alatt elévül. (36—47. §§.)

(Folyt. köv.)

A magyar nők tiltakozása.

Nem csalódtunk a nagyváradi lelkes keresztény hölgyek igaz hithuzgalmában, midőn fölhívást intéztünk hozzájuk, hogy tiltakozzanak a sz. kereszt meggyalázása ellen. Ujabbán a következő hölgyek küldték be tiltakozásukat a vakmerő merénylet ellen:

(Folytatás.)

- 1019*) Bárdos Ödönne
1020 Farkas Ludovika
Hegy Rozália
Özv. Németh Józsefné
Osványi Istvánné
Iványi Juliska
1025 Özv. Kosa Ferenczné
Kosa Etelka
Zsirkay Károlyné
Zsirkay Etelka
Zsirkay Piroška
1030 Galló Jánosné
Galló Róza
Suma Ferdinándné
Suma Irénke
Wagner Józsefné
1035 Barabás Béláné

*) Előző számunkban végösszege tévesen volt szedve 1118-nak 1018 helyett.

- Gábris Antalné
Özv. Gábris Antalné
Andriska Józsefné
Sélley Emma
1040 Milibák Józsefné
Özv. Máthé Jánosné
Gödény Sándorné
Végh Mátyásné
Demetrovits Andrásné
1045 Komári Ödönne
Komáromi Vilma
Komáromi Mária
Talpas Gáborné
Özv. Székács Jánosné
1050 Székács Erzsike
Székács Mariska
Kovalik Jánosné
Özv. Cserey Istvánné
Békési Jánosné
1055 Fülöp Róza
Fülöp Izabella
Rézné Makay Gizella
Kendrella Róza
Rizner Ilona
1060 Bogye Julia
Perjesi Irma
Csatary Istvánné
Bodnár Ágnes
Perjesi Györgyné
1065 Bogye Mariska
Bogyé Pálné
Tóth Mariska
Tóth Károlyné
Movas Vilma
1070 Cziczka Ferenczné
Cziczka Julia
Popovics Katalin
Ványa Julia
Marsics Margit
1075 Valner Vilma
Tóth Julia
Szoják Mária
Zettner Irén
Titkos Lujza
1080 Paksy Erzsébet
Kuczik Róza
Grázer Palua
Domokos Mária
Blága Ilona
1085 Blaskovics Mariska
Balogh Erzsébet
Mayercsik Róza
Schulhof Julia
Politovszky Gizella
1090 Kászonyi Ilona
Zicher Paula
Barényi Margit
Halász Etelka
Jochmann Ilona

bántalmazást a leglovagiasabb módon torolta meg és hamarosan, csak egy rövid uton nyakon ütötte a Miskát.

Lett ebből olyan piccolo-harcz, hogy véres következményektől lehetett tartani, ha szerencsére be nem fut a Jean és dühörgő léptei zájára fel nem ébred a főpinczér, kik azután egyesült erővel cibálják a Feri, meg a Miska fülét és még nagyobb lármával csinálnak csendet.

Ezt a kedves incidenset ismét mély esend követi. Az egyik piccolo a bal, a másik a jobb füle hegyét vakarja, Jean újra kiment Rozinájához a kapu alá, a főpinczér ur pedig már megint hortyog a terem legfélreesőbb, legsötétebb zugában.

Az örökké mosolygó kaszirnő is unatkozik. Elolvassa a napilapok valamennyi hymen és öngyilkossági híreit, a szerelmi tragédiák megannyi borzadalmas meséit, kigisztálta a Magyar Figaro, Niener Caricaturen stb. összes meztelen alakjait, elméjébe is vésett egy pár sikkos pózt, melyeket alkalomadtán értékesíthet, — most azonban unatkozik; közbe nagyokat ásítzik és olyankor még a kezétsem tartja a szája elé. Nem érdemes ezért a pár emberért.

Csupán két asztalnál vannak vendégek.

Az egyik asztal körül fiatal emberek ülnek; jó kedvben kerültek ide, most a nagy ürességben mutatkoznak.

A másik asztalt egy fiatal asszony foglalja el férjével: ők is unatkoznak. Vagy talán még

sem? Ugy látszik, az asszonykát érdekli a fiatal emberek társasága, a férjet meg érdekli a felesége érdeklődése s így ők az egyedüliek, kiknek figyelmét leköti valami és mentek az unalomtól.

A fiuk időtöltésből egy pohár bort isznak; nem lehet rossz néven venni tőlök, hiszen még a legszolidabb ember is néha ráfanyarodik.

Azután beszélgetnek. Miről? Hogy nem ér ez a világ egy fabatkát sem. Talán igazuk is van.

Elbusulnak, különösen a legfiatalabb. Szegény Jenő, van reá oka bőven. Vigasztalják, hiába; nem vidul fel a kedély, hiába igyekeznek vigasztot beléje önteni, mert erőltetett élcz nem ragad el s a jó pajtások minden szaván meglátszott, kiértett a mesterkéltétség.

Volt egy asszony, a ki elhitette vele, hogy szereti. S ő elhitte? hát hogy ne, a mikor az a rózsás ajak, a melyik kimondotta a szót, nagyobb bizonyosság okáért egy csókkal is erősítette, hogy szent, igaz az eskü. És nem volt az, nem bizony, mert különben nem volna szomorú, nem itt a pajtások körében, hanem ott-honn a szép asszonyka lábainál ülne és lesné a kedves arezon a mosolyt, mely kél, mint a napsugár és bearanyozza a létet, boldogságot ad az életbe.

Az asszonyka egyszerre azzal állott elő, hogy nem szereti már, ha kér akkor se, úgy se, ha parancsol. »Váljunk«, ez volt kívánsága, pedig szegény Jenő azt sem tudta, miért.

Egyszer megkérdezte s a felelet csak

annyi volt: mert kiállhatatlan már nekem. Eleendő ok ez az eskütörésre?

Kérdezte egyszer, emlékszik-e a csókra, kérte, tartsa meg esküjét!

S az asszony arcza csunya lett, ajkairól kacaj hangzott el, mely borzadályos volt, mint az éjszaka s melyet ez a fagyos, gunyos beszéd követett:

— Oh, maga szegény bolond. Hát nem tudja, hogy a hol két ember megpihen egymás kebelén, egyebet sem tesznek, mint esküöznek! Azután Jenő nem kérdezett, nem kért már semmit sem.

Az asszonyka arczáról ismét mosoly sugároz, mely boldogít — mást, a szegény bolond pedig sir, siratja a boldogságát, melyet eltemetett fájó, kemény szavakkal az egyik asszony.

Nem lehet rossz néven venni, hogy Jenő még egy pohár bort iszik, — időtöltésből; otthon, a magányban megölné az unalom. Itt legalább emberek között van és legalább szórakozik annak az egy szál cigánynak a muzsikáján, ki időközben betévedt hozzájuk.

A barna nemzedék huzza a bánatos és vig nótákat és a magyar dallal igazgatja, változtatja az érzéseket a hallgatói magyar szívében.

Vig nótára került a sor és a pajtások egyike önkénytelenül felkiált:

— Fiuk, mulassunk egyet!

A legfiatalabb idegesen szökik fel helyéről és ijedten szól:

- 1095 Keledy Erzsi
Lukács Amália
Sommer Betty
Szvalyavesik Ilona
Trunkhalm Mária
1100 Zdrahál Margit
Szepessy Anna
Poynár Alexandrina
Retsky Ágnes
Bansászkly Erzsébet
1105 Mosztig Ilona
Sinkovich Istványa
Retsky Elvira
Torszán Terézia
Kálnoky Róza
1110 Kálnoky Erzsike
Kálnoky Ferenczné
Özv. Vanyiga Jánosné
Berbentze Lajosné
Molnár Istvánné
1115 Czikk Jánosné
Andor Lászlóné
Szász Istvánné
Szász Zsuzsika
Andor Mihályné
1120 Kovács Jánosné
Özv. Szász Istvánné
Lakatos Andrásné
Elek Gáborné
Molnár Sándorné
1125 Molnár Lidi
Özv. Polman Krisztina
Özv. Bonnes Elizabet dedósnő
Holezman Mária
Özv. Sropp Rozália
1130 Vasca Éva
Vasca Emilia
Nagy Bálintné
Nagy Eszter
Holezman Józsefné
1135 Theisz Jakabné
Holezmán Mariján
Özv. Fiser Ferenczné
Osvald Ferenczné
Maár Lajosné
1140 Özv. Turth Mari
Stef Gyuláné
Küttind Zsuzsána
Kinle Zsuzsána
Dörner Péterné
1145 Bauer Mihályné
Hekler Zsuzsána
Dörner Magdolna
Kinle Krisztina
Özv. Krentz Ferenczné
1150 Özv. Nasz Jánosné
Sonkup Mária
Özv. Gyurkovits Béláné
Özv. Horsztmanné
Ottó Klára
1155 Elek Mária

- Elek Julia
Kövesy Józsefné
Kövesy Ilonka
Bíró Juliána
1160 Németh Erzsike
Horváth Józsefné
Bozsó Lajosné
Szilágyi Juliána
Szilágyi Zsófia
1165 Smott Erzsi
Nagy Teréz
Molnár Györgyné
Tóháti Mária
Tóháti Jozefa
1170 Kis Döméné
Lázár Tivadarné
Végh Edéné
Özv. Barabás Menyhértne
Barabás Emma
1175 Özv. Hendzi Károlyné
Papp Jánosné
Papp Ilona
Barabás Menyhértne
Kotzó Blanka
1180 Özv. Kotzó Ferenczné
Özv. Fröhlich Pálné
Holló Emilia
Barnabás Teréz
Prohászka Ferenczné
1185 Cseh Mátyásné
Zámbory Sarolta
Losonezy Antalné
Özv. Váry Istvánné
Mustó Jánosné
1190 Buhl Emilné
Özv. Vait S.-né
Özv. Kantzner Antalné
Kantzner Anna
Özv. Riskó Sándorné
1195 Réthy Gézáné
Bohacsek Vinczéné
Bohacsek Vilma
Medvigy Mihályné
Kubos Farkasné
1200 Kubos Vilma
Nagy Izabella
Nagy Ignáczné
Nagy Ida
Papp Györgyné
1205 Papp Vilma
Papp Olga
Papp Margit
Sávell Jánosné
Weinpoiter Tolda
1210 Zicher Paula
Urzon Jánosné
Kersch Ferenczné
Kersch Etelka
Mihutz Péterné
1215 Erdélyi Gizella
Reichart Adolfné

- Reichart Mártha
Polaschek Juliusné
Visalovszky Endréné
1220 Özv. Pirosek Jánosné
Rozslay Etelka
Özv. Bilinsky Syterné
Dr. Papp Oszkárné
Özv. Balogh Imréné
1225 Oltványi Gizella
Bihary Margit
Garmathy Károlyné
Garmathy Erzsike
Garmathy Gizike
1230 Arendászkly Mária
Dobó Jánosné
Protz Jánosné
Protz Lujza
Gying Rezsóné
1235 Gying Mariska
Sinka Kálmánné
Lausch Károlyné
Pisa Lászlóné
Pirtsy Juliska
1240 Simon Jánosné
Gesztli Julia
Gesztli Karola
Farkas Jánosné
Farkas Erzsike
1245 Nesztor Józsefné
Bócz Karolin
Deák Kornélia
Lenk Antalné
Dr. Rudow Vilmosné sz. Suciú Lucretia
1250 Rudov Anna
Bartha Istvánné
Özv. Lőrinczy Viktorne
Özv. Hautka Károlyné
Fenesi Vilma
1255 Hautka Amália
Özv. Körösy Kálmánné
Özv. Topolcsics Ferenczné
Özv. Baranyi Mórné
Irsa Józsefné
1260 Klimesch Lenenia
Irsa Vilma
Pálfi Margit
1263 Pálfi Lászlóné.

(Folytatjuk.)

Felhívás előfizetésre.

F. évi október hó 1-től a „Tiszántúl” politikai napilapra új előfizetést nyitunk.

A „Tiszántúl” zászlójára a katolikus s hazafias szellem és irány eme jelszavai vannak felírva: Isten, király, haza!

— Ne, ne mulassunk, mert akkor én sirok!

Ujra vigasztalják, pedig rosszul teszik, ezzel csak nagyobbítják, élesbitik a fájdalmat, szitják a tüzet, melyet jaj be nehéz eloltani, ha egyszer elharapódzott a folyton új tápot nyújtó kebelben.

Kérlelik, ne gondoljon a gonddal, dobja sutba a bánatot. Igen, ha lehetne, ha nem volna belenőve oda, a szív legmélyesegesebb mélyébe.

Aztán folyik a nóta, vigan, gyors ütemben, hangos lármával, míg a cigány maga is észreveszi, hogy nem való ide a vig zene, jobb ha kesergőjére fogja.

Lassan szólal meg a hegedű, csendes, bús dallam rebben el róla. Az a szegény bolond a nóta hallatára megrezzen, arczán a rémület kifejezésével int és parancsol hallgatást, azonban késő, a hur már rezeg és feltartóztatlanul hangzik tovább a gyönyörű dal:

Midőn anyám keblén viselt még
Ezer örömmel volt tele,
Gondolva szive magzatjára
Gyönyörrel telt el kebele.

Különös, egyik-másik dal milyen hatással van az emberre. Jenő szótlanul bámult a levegőbe, azután oda mereszté szemeit a hol az elbájoló hang képződött — mind halkabban,

alig hallhatóan, — szája megnyílt és imaszereiben rebegték ajkai: Lehull a fájdalom gyümölcse!

Az ő volt, öröme, büszkesége édes szülőjének, hálátlan gyermeke anyjának, a kit megbántott, megsértett azzal, hogy önzetlen, feláldozó és soha se muló szeretetét, oh mi sok kérés daczára, mennyi könnyörgés ellenére is felcserélte egy csabos szívéen pillanatig tartó szerelmével azért, hogy rövid idő múlva, mikorra egy hideg kéz végét vetette az anyai szeretetnek és hült helye maradt annak az édes szerelemnek is, reményeiben megcsalva, megtörve erejében lássa, érezze, hogy »a gyümölcseből, hej, mi lett!«

Panaszkodik a hegedű, sir-rí, fáj a kesergése. Bánatos dallam hatol bele a széjjel marcangolt szívébe és szemrehányások árjában, egy semmiért tönkretett élet kinjaiban hangosan jajgatott fel a lelkiismeret, a midőn az erős férfi leborult az asztalra és zokogva, fuldokló hangon énekei:

Szegény anyám, ha tudta volna,
Soh' sem szült volna engemet.

Tul, a másik asztalnál mozognak. Az asszonyt, ki egész este figyelemmel kísérte a fiatal embereket, leginkább annak a szegény Jenőnek a fájdalmas arca kötötte le; most köny lopódzott szemeibe, a mint egy férfit zokogni látott.

Részvét egy idegen emberrel létezik ugyan, de kissé szokatlan; vigaszt nyújtani egy embernek, kit sohasem ismertünk, furcsa dolog, ugyebár? s mégis nem lehet rossz néven venni attól az asszonytól, hogy a szenvedő kinjait egy jó szóval enyhíteni akarta.

Távozóban férje karján megállott a fiatal emberek asztala mögött. Fárao fekete ivadéka csalogatta ki a száraz fából a szívéhez szóló hangokat, megismételte a dal utolsó ütemeit és a hegedű rimánkodásába, a férfi zokogásába belevegyült egy remegő, tisztán csengő női hang, a melyben annyi jóság, olyan meleg rokonszeny nyilatkozott meg, a melyből annyi vigaszt, reményt erőlt lehetett meríteni, a midőn dalolt:

Nem tartanád te fájdalomnak,
Még egyszer szülni engemet.

Jenő megértette; hirtelen egy fénysugár derengett előtte, melyben mintha olvasná, hogy még van boldogság számára, még nincsen minden veszve. Hálásan pillantott vigasztalójára, tekintetében olyas valami volt, mint a köszönet, — de a mikor a rezgő hur utolsó hangja érte fülét, arca elborult és ujra erőlt vesz rajta a sajtó fájdalom, a miért nem az, a kit szeret, hanem ez a másik asszony csepegtet jól eső balzsamot szíve vérző, tátongó sebére, a melyet meggyógyítani, ha lehet, ugys csak az az egy tudna.

A „Tiszántúl“ az egész országban a legolcsóbb politikai napilap.

Kérjük tisztelt elbarátainkat, hogy lapunk terjesztésével szent s hazafias elveinket is minél szélesebb körben terjeszteni sziveskedjenek.

Az előfizetési feltételek a lap homlokán olvashatók. **A szerkesztőség.**

ORSZÁGGYÜLES.

A főrendiház ülése.

Elnök: Báró Vay Béla.

Jegyzők: Gyulay Pál, Gaál József.

A kormány részéről jelen van: E r d é l y Sándor.

Elnök délelőtt 10 órakor nyitja meg az ülést.

Jelenti, hogy az elnökség József főherceghez Mária Dorottya főhercegnőnek Orleansi Fülöp herceggel való eljegyzése alkalmából üdvözlő feliratot intézett. József főherceg Ó Fensége erre köszönő levelet intézett az elnökséghez.

Gaál József, jegyző: Felolvassa a levelet.

Elnök: Jelenti, hogy Ó Fensége több törvényjavaslatot szentesített.

Gaál József, jegyző: Felolvassa a szentesített törvényjavaslatok czimeit.

Elnök: Felolvastatja Zmejanovics Gábor verseczi gör. kel. szerb püspök meghívásáról szóló belügyminiszteri átíratot, melyet kiadnak az igazoló bizottságnak és Zágrábmegye fölíratát, melyben a főrendiházat a honalapítás ezer éves fordulójára alkalmából üdvözlö.

A fölíratot örvedetesen tudomásul veszik. Felolvastatja Csongrádmegyének a pusztaszeri gyűlés alkalmából a főrendiházhoz intézett üdvözlő fölíratát.

Örvedetesen tudomásul veszik.

Elnök: Jelenti, hogy a balassa-gyarmati kir. törvényszék Laszkáry Gyula mentelmi jogának felfüggesztését kéri.

Kiadták a mentelmi bizottságnak.

Elnök: Jelenti, hogy a szünet alatt Tályi János, Ivánka Imre, Széchen Antal gróf, Migazzi Vilmos gróf és Dégenfeld, Schomburg gr. főrendiházi tagok meghaltak. Indítványozza, hogy a főrendiház részvételenek jegyzőkönyvben adjon kifejezést. (Helyeslés.)

Elnök: Jelenti, hogy a mentelmi bizottság Laszkáry Gyula mentelmi jogának felfüggesztése tárgyában beadta jelentését.

Gaál József, jegyző: Felolvassa a mentelmi bizottság jelentését, mely a Laszkáry Gyula mentelmi jogának felfüggesztését javasolja.

Gróf Zichy Nándor: A mentelmi jog felfüggesztését ellenzi.

Szabó Miklós kuriai elnök: Nem lát ez esetekben zaklatást, miért elfogadja a mentelmi bizottság javaslatát.

A főrendiház elfogadja a mentelmi bizottság javaslatát.

Gaál József jegyző: Felolvassa az igazoló bizottság jelentését gróf Normann, Ehrenfeld Rudolf és Gusztáv, valamint báró Piret Béla, vagyoni képesítésének elismerését szorgalmazó kérvényeik ügyében és a főrendek jegyzékének folytatólágos kiigazításáról.

Elnök: Jelenti, hogy Vályi János, Ivánka Imre, Szécsen Antal gr., Migazzi Vilmos gr., és Dégenfeld gróf, Normann, Ehrenfeld Rudolf és Gusztáv, valamint Piret Béla báró a névjegyzékbe fölvétettek, utóbbi azzal, hogy jogait csak a következő országgyűlésen gyakorolhatja. Következik

A bűnvádi perrendtartásról szóló törvényjavaslat.

Gaál József, jegyző: Felolvassa a bizottság jelentését, mely a javaslatot elfogadásra ajánlja.

Erdély Sándor igazságügyminiszter: A javaslat keletkezéséből és alapelveiről szól. A javaslatot szóló az előkészítés stádiumán túl, a benyújtásra készen találta, de mielőtt benyújtotta volna, revidálta.

A képviselőház igazságügyi bizottsága hó-

napokon át tárgyalta s kifogásolni valót nem talált rajta.

Ezt csak azért mondja, mert ez jele annak, hogy a javaslat jól elő volt készítve. A főrendiház jogügyi bizottsága szintén egyhangulag magáévá tette a javaslatot s hiszi, hogy a főrendiház is egyhangulag el fogja azt fogadni.

Szól ezután a javaslat alapelveiről, a vádelv, a közvetlenségről és szóbeliségről, melyek általános megnyugvást keltenek. Örömmel fogadták a javaslatnak azon részét is, mely a nyilvánosságot — legszűkebb határokig kiterjeszti. Keresztül van véve a javaslatban a kötelező védelem is, amely szintén általános megnyugvást keltett.

A javaslat minden irányban arra törekedett, hogy a lehető leghumánosabb bírósági eljárás mellett az állam érdekei se szenvedjenek csorbát. Jó hatást keltett a javaslatnak az a része, amely az ártatlanul elítélteknek kárpótlást biztosít.

Szól ezután az esküdtzéki bizottságok felállításáról, amely legjobban megfelel.

Szól ezután az ügyész nyomozási hatásköréről, mely föl volt véve a javaslatba, de mint-hogy a képviselőházban és nagy ellenzésre talált, elejtette.

Gondoskodik azonban a javaslat arról, hogy az ügyészek a nyomozási cselekvényben az eddiginél nagyobb hatáskör biztosítsák. Kéri a javaslat elfogadását.

Zichy Nándor gróf: Hiszi, hogy a nagyterjedelmű javaslat jóhiszeműleg a tudomány világánál készült és a lehető legjobbat akarták nyújtani, mindazonáltal vannak a javaslatnak fogyatkozásai. Foglalkozik ezen fogyatkozásokkal s végül azt mondja, hogy ha az egész javaslatot, mint a legjobbat el is fogadja, annak egy részére, mely a zsüri intézményt hozza be a bűnvádi eljárásban, meg kell tennie észrevételeit.

Nem tartja helyesnek, hogy most tárgyaljában a javaslatot, amikor a képviselőház sem tart üléseket s a főrendiházban is oly kevesen vannak. De ha már tárgyalni kell, indítványozza, hogy a javaslatot en block fogadják el.

Gaál József rövid felszólalása után a főrendek a javaslatot általánosságban elfogadják, valamint a javaslat felolvasottnak tekintvén, részleteiben is.

Hitelesítik az ülés jegyzőkönyvét.

Elnök fél 1 órakor az ülést bezárja.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva ma d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Más időben 50 kr.

Szept. 20. Kerékpár verseny a Sport-téren.

- 24. A megyei kórházi választmány ülése délelőtt 10 órakor.
- 25. A Berettyó vízszab. társulat választmányi ülése d. u. 3 órakor.
- 26. A Berettyó társulat őszi közgyűlése d. e. 9 órakor.
- 27. Nagyvárad iparos ifjak önk.-körének szüreti mulatsága a Sasban.
- 27. Nagyvárad szőlőbirtokosság őszi közgyűlése délelőtt 8 órakor a városház tanács-termében.
- 27. A városi árva-ház megnyitási ünnepe.
- 28. Megyei közigazgatási bizottság rendkívüli ülése d. e. 10 órakor.

Október 3., 4. Lovasverseny a nagyvárad gyepen.

- 4. A nagyvárad kath. kör millenniumi ünnepélye.
- 18. A főreáliskola palotájának fölavatása.

* **Ezüst szent-mise.** A várad egyházmegyének három érdemes papja tartja ma ezüst miséjét, vagyis első miséjük 25 éves évfordulóját. E három pedig: Radnai Farkas, prépostkanonok, Szuhanek Antal, csatári és Gubicza István kárász-teleki plébánosok. A kedves ünnepélyt Kárász-Telek községében esendben együtt ülik meg a jubilánsok. A hitközségnek éppen bucsuja van, mely alkalommal az ünnepélyes misét Radnai Farkas kanonok fogja bemutatni egykori társai segítségével mellett. Szívvel kívánjuk, hogy hasonló egyetértésben és egészségben üljék meg majd aranymiséjüket is!

* **A gymnasium „Eötvös“ önképzőkör megalakulása.** Tegnap tartotta meg a nagyvárad gymnasiumi ifjuság, Pónty Kelemen tanárelnök vezetése alatt az önképzőköri választást, melynek eredménye a következő: elnök Glacz Béla VIII. o. t. Titkár: Medvigy Gábor VIII. o. t. (egyhangulag); Főjegyző: Fráter Pál VIII. o. t. Pénztárnok: Ernyi János, VIII. o. t. Főkönyvtárnok: Major Géza VIII. o. t. Alkönyvtárnok: Prieleszky és Ormay VII. o. tanulók, Aljegyzők: Lapdovszky és Körös VII. o. t. Bizottsági tagok: Medvigy Gábor, Ernyi János, Fráter Pál, Kadeszky Károly, Glacz Béla, Barta Andor VIII. o. tanulók és Major Dezső, Ormay Géza, Körös, Lapdovszky János VII. o. tanulók. Máskülönb az elnök választásnál a többség Medvigy Gábor részén volt, de a zaj és korteskedés miatt a tizes bizottság Glacz Bélát választotta meg.

* **Kettős esküvő.** F. é. szeptember 21-én ifj. Gosztonyi Ferencz földbirtokos Nagy-Szalontán a róm. kath. templomban vezeti oltárhoz Balogh László leányát Ilonát. Az esketési szertartást a vőlegény első hitoktatója Kledorfer Lambert másodházfőnök fogja végezni. Ugyanaznap az ev. ref. templomban Balogh Mihály földbirtokos esküszik örök hűséget Balogh László másik leányának, Irma-nak.

* **Gyalokay Lajos üdvözlése.** A nagyvárad kir. törvényszék elnöke: Gyalokay Lajos tegnapelőtt töltötte be a nagyvárad kir. törvényszék élére történt kinevezetésének 25-ik évfordulóját. A törvényszék birói, kezelő és segédzemélyzete az éppen Tenkén időző törvényszéki elnököt üdvözlő távirattal keresték fel a negyedszázados forduló alkalmából.

* **A rózsabimbók imakönyve** csak még a következő kötésekben kapható a győri karmelitáknál: 1. Chagrain bőrkötés azany v. ezüst kereszttel és csattal 2 frt 50 kr. V. 5 Int. 2. Fekete csont, fehér kereszettel, kerettel és csattal 3 frt. 3. Borjubör, puha táblával összahajtható tokkal 3 frt 50 kr. 4. Borjubör párnázva két csattal, 4 frt.

* **Vállalatok s egyletek adója.** A kir. pénzügyigazgatóság 46.722 és 55.341-II. 896. sz. alatt kelt érvényesítésével ellátott s 1896. vagyis 1 évre megállapított nyilvános számadásra kötelezett vállalatok s egyletek adója — továbbá ugyanazok terhére 1896-ra, valamint az egyéb más haszonhajtó foglalkozást folytatók terhére 1896—1898. vagyis 3 évre kivetett III. oszt. kereseti adókat tartalmazó lajstromok az 1883. évi XLIV. t.-cz 16. §-a értelmében 8 napi közszemlére vagyis folyó évi szeptember hó 18-ik napjától 26-ik napjáig bezárólag a városi adóhivatal 10. számú szobájába azon figyelmeztetés mellett tételnek ki, miszerint érdekelt adókötelesek a jelzett lajstromokban tehőkre megállapított és előírt adónemeket ott megtekinthetik s az elleni netaláni felszólamlásukat a lajstromok közzétételét követő 15 nap alatt a kir. pénzügyigazgatósághoz czimzetten írásba foglalva benyújthatják.

* **A városi földek bérbeadása.** Mig Debreczennek mérföldekre terjed a határa, Nagyváradon a legtöbb irányban a város belterületéről pár percz alatt megyei területre jutunk. Kivéve a hajdani szőlőhegyet, alig van külső határa városunknak. De ezeknek is csak egy része van a lakosság kezében, a többi a város tulajdona s haszonbérbe van kiadva apróbb parcellákban. Az eddigi bérlet a jelenlegi termény betakarításával véget ér s újabb árverésen adják ki a következő évekre. Holnap, hétfőn reggel kezdi meg a helyszínen a gázgyár mellett a földek bérbeadását a bizottság: Papp János tanácsos, Dús László, Ragány János, Busch Dávid, Hegedüs Géza és Szücs Dezső. Az újvárosi földek bérbeadása után a váradolási és végül a váradvelencei földek bérletét árverezik.

* **Virágzó orgona-bokor szeptemberben.** A kalendárium csinálók olyan időt jósoltak az idei szeptemberre, hogy ha beteljesedik a jövendő-mondásuk, nyakig benne volnánk az őszben; az esernyő-erdőn kívül minden második

halandó galucsiban mérné végig az utcát. De hát a kalendárium csinálók nagyon felsültek; olyan égetően tűz le a napsugár, mintha augusztus közepén volnánk. A rossz nyelvek azt mondják: itt a vén asszonyok nyara. Ezt azonban erősen czáfolja az a virágzó szép orgonabokor, a mely Karger Sándor nyári helyiségében teljes pompában virít. A tavasz ez egyik első virága hirdeti, - a tapasztalt emberek szerint a hosszú ősz. Az újságok sokszor irták, hogy Karger úde helyiségének Nagyváradon nincs párja, most a természet, s azok a virító galyak, eltagadhatatlanul igazolják a riporterek reklamnak gondolt állításait. Tegnap este vendégeinek büszkén kedveskedett egy-egy viruló galyal a vendéglős s azért még mindig van a jól kifejlett bokron egy szép csokornak való tavasz virága.

* **A rendőrök és tűzoltók ruházata.** Nagyvárad város szerződése a rendőrök, tűzoltók és szolgák ruházatának szállítására ez évben lejár s további 6 évre árlejtés útján fogják a ruha szállítást biztosítani. A szövetek mintáit ma választják össze a városházán s holnap, hétfőtől kezdve az érdekeltek az irodaigagató hivatalos helyiségében megtekinthetik. Az árlejtést később tartják meg s erről hirdetményt fog közrebocsátani a városi gazdasági ügyosztály.

* **Beiratások a bábaképzőbe.** A nagyvárad m. kir. bábaképezdén az 1896/7. évi téli tanfolyamra a beiratások 1896. évi október hó 1—10-ig tartanak. Felvétel végett szükséges okmányok: honossági s keresztlevél, valamint esketési-, erkölcsi s orvosi bizonyítvány.

* **Három tüzeset egy községben.** Biharvármegye, — Érmihályfalva községében a múlt héten három tüzeset fordult elő. A c s József, P e t e Lajos és K o v á c s János hazai égtek le s különösen a második esetben, csak a gyorsan kiütkölt és gyakorlott tűzoltóságának köszönhető, hogy a város egy része, a lángok martalékaul nem esett.

* **Az irigység áldozata.** W. M. tisztességes szándékkal járogatott egy gyár-utcai lányos házhoz s még gondolni sem merete volna, hogy betérnek érte az orrát. De hát sokszor amit nem is gondol az ember, az is megtörténik. B. Mózsiné és leánya a S z á l i, irigykedve néztek a szálás legényt, ki a velük egy fedél alatt lakó leánynak udvarol. Mikor aztán pénteken este, a shábecz daczára a legényt megint jönni látták, kitért belőlük a sárga irigység és odajudították feléje, czifra szavakban burkolva, hogy:

— Jön a csavargó.

W. M. tiltakozott ez elnevezés ellen, mire aztán a két nő neki rohant a megrémült fiatal embernek s úgy el agya-bugyálták, hogy még az esküvője napján is eszébe fog jutni.

Alig tudott megszabadulni saskörmeik közül s mikor végre valahára az utcán érezhette magát, tőprengeni kezdett, mint Hamlet, hogy miért is kellett neki szenvedni? — Majd megfejti a rendőrség!

* **Nem hagyta jóvá a miniszter.** Remetén polgári olvasókört alakítottak nemrég de az alapszabályokból kihagytak egy néhány olyan sablonszerű szakaszt, a melyet a miniszter minden alapszabálynál megkövetel; így pl. feloszlás esetén a vagyon hova fordítása stb. Ez okból jóváhagyás nélkül visszaküldte pótlás végett a belügyminiszter az alapszabályokat.

* **Román polgári leányiskola és internatus Belényesben.** P á v e l Mihály nagyvárad m. kath. püspök átiratban értesíti Biharvármegye közigazgatási bizottságát, hogy Belényesben 4 osztály román tannyelvű nyilvános polgári leány iskolát s ezzel kapcsolatosan a gör. kath. egyházmegyei papi árva leányok részére intézetet létesít. A polgári iskolában az 1896/7 tanévre szeptember 20-án az I. és II. osztály, az 1897/8. tanév elején pedig a III. és IV. osztályt nyitják meg. Az intézetben lakó elemi iskolás árva és belényesi áll. elemi leány iskolába fognak járni.

* **A kiállítási sorsjáték nyereménytárgyai.** A kereskedelemügyi miniszter már kinevezte a kiállítási tárgysorsjáték nyereménytárgyainak megvásárlására a vásárló-bizottságot, a mely már meg is kezdte a vásárlásokat. A bizottság összesen 19,848 nyereménytárgyat vásárolt össze. Ezek között lesz egy 20.000 korona értékű, egy 10.000

korona értékű. Az eddig vásárolt tárgyak közül kiemeljük azt; a melyik a második főnyeremény lesz, s a mely pompás brilliant diadémból, brillians brosból és egypár függőből áll. Vásárolt ezenkívül még a bizottság egy teljes uri szobaberendezést is, mely a gyönyörű kivitelénél fogva a kiállítás ideje alatt méltó feltűnést keltett. A többi vásárolt tárgyak a következők: egy gyönyörű ezüst tálcza, egy nagy fedeles pokál, egy gyémántbros három gyönggyel és egy rubinttal, két karperecz, 2 női és egy férfi óralánc, három brilliáns gyűrű, öt diszes ezüstserleg, különféle ezüst asztaldíszek, három díszszekrény 1000—1000 korona értékben, egy díszmülakatos toalett-tükör 2000 kyonra értékben, három szalonszekrény 1000—1000 korona értékben, porcellán dísztányérok, függő lámpák 400 korona értékben, tizenkét személyre való asztalkészlet stb. A vásárolt tárgyak egész részletes jegyzékét az érték megnevezésével legközelebb közzé fogjuk tenni. A vásárló bizottság természetesen napról-napra folytatja vásárlásait és minden csoportra kiterjeszti figyelmét, a hol csak a czélnak megfelelő vásárolható tárgy van. Megjegyezzük még, hogy sorsjegyek, darabonként 20 krajczárjával, kaphatók a kiállítás igazgatóságánál, az összes dohánytűzsdékben, továbbá a főelárusító helyen: Károly-körut 24. szám, a honnan a pénz előleges beküldése mellett bérmentve küldik meg a megrendelőnek a sorsjegyeket.

* **Rendőri hírek. Adós fizess!** B. J. kaszirnő, Nagyváradon lakott. Azonban egyszer megugrott, anélkül hogy a lakáspénzt kifizette volna. Tegnap azonban szerencsétlenségére a felsmukkozott kaszirnőnek megtudták, hogy Nagyváradon keresztül fog utazni. Itt aztán fölön csipték öngagságát, — ki pedig inkognitóban szeretett volna maradni s megrémítették e két szóval: adós fizess. De ez nem volt hajlandó tartozását kiegyenlíteni s így az ügy folytatódni fog. — **Meglopott kereskedő.** Egy nagyvárad kereskedő segéd jelentést tett a rendőrségnél, hogy cseléde szekrényét álkulcsal kinyitotta s onnét több értékes holmit ellopott, aztán eltűnt a házból. A hűtlen cselédet körözik. — **Családi ügy a rendőrségnél.** K. S. külvárosi polgár és nyugalmazott bakter bepanaszolta nejét a rendőrség előtt, mert életére tör s megakarja mérgezni. Három újját az égfel emelve egy nyugalmazott bakterhez méltó hangon esküdött meg arra, hogy a mit mondott, az mind szent-igazság! Az eskü végén aztán ünnepélyesen felkérte a rendőr-biztost, hogy ruháját és butorait vitesse el ettől a boszorkánytól, ki nejének kénytelen nevezni, — a házat, ezt pedig nem bánja, ha megis eszi az asszony!

* **Crispi fia tolvaj.** Rómában szenzációs pert tárgyalnak most. Di Celere grófnő azzal vádolja Crispi Lajos dr. ügyvédet, a volt olasz miniszterelnök fiát, hogy 80.000 forint értékű ékszereit ellopta. A törvényszék a pört pár nap óta tárgyalja. A vádolt Crispi a tárgyalás és ítélet elől megszökött Amerikába, Guiccioli márkí volt római rendőrfő és Laurenzana márkí a grófnő jó barátja a pör korona tanui a tárgyalás elől szintén elmenekültek külföldre. Di Celere grófnő sem jelent meg, jelentvén, hogy beteg, a bíróság tehát maga ment el hozzá. A grófnő most is vádolta az ifju Crispi az ékszereinek ellopásával. Elmondta, hogy Crispi dr. rábeszélésére egy bankból, a hol őrizetben tartotta ékszereit, haza hozatta, de félvén, hogy ellopják tőle, ismét vissza akarta adni a banknak. Egy vasárnap Crispi dr. éjfél után egy óráig maradt nála; bucsuzás közben azzal nyugtatta meg, hogy nyugodtan alhatik, az éjjel nem lopják el ékszereit. Reggelre kelve pedig még sem találta meg azokat. Elmondta azt is, hogy Laurenzana márkí az ékszerek értékét meg akarta neki fizetni. A Malsieri-fivérek, a kiket a grófnő bűnrészességgel vádol, azt vallották, hogy az ékszereket annak a háznak az udvarán, a melyben a Sancta Familia-egyesület tartja üléseit, egy személgödörben találták. A tárgyalást folytatják.

x **Őszi idényre legújabb angol és francia divatezkek,** ugy szintén férfi és gyermek ingek, harisnyák, zsebkendők, nyakkendők, férfi és női keztük legnagyobb választékban kapha-

tók **Roth M. utóda** kalap és férfidivat üzletében, ugyanottan eredeti karlsbaldi cipők kaphatók. 4—10

A nagyvárad zeneiskola.

Egy életre való eszme öltött testet, midőn a közügyekért, a kulturális vívmányokért lelkesedő férfiak megalakították Nagyváradon a zeneiskolát.

Valamennyi nagyobb városában régóta van már ilyen zeneiskola. Egyedül Nagyvárad nélkülözte. Örömmünk, melyel ez új intézményt üdvözöljük, természetesen éppen azért is nagy.

Sokkal inkább el van ismerve a zene kulturális feladata, mintsem azt bővebben kellene bizonyítani. A nevelésnél, az egyén lelki világának képzésénél megbecsülhetlen szolgálatot tesz. Közvetlenül a kedélyre hatva hol fékezi hol élénkíti a vérmérsekletet, a szellem és gondolatok szépsége iránt fogékonyá teszi a lelket, annak tehetségeit egyenletes, harmonikus összműködésre szoktatja, vagy legalábbis egy ily összműködés gondolatára ébreszti, lévén maga a zene is: összhang. Ekként a zene gyönyörködtet és tanít. Tanít bizonyos eszméknek inkább megsejtésére mint ismeretére tanít az eszmei és alapi szépségnek inkább ösztönyszerű érzésére mint magyarázására. És a nevelésnél elég nagy vívmány s ha mindehhez hozzávesszük, hogy a henylésnek és unatkozásnak legyőzésére hatalmas eszköz, hogy így az ifuságot sok hiábavaló, sőt erkölcselen szórakozástól megóvja, — ugy bizonyos tekintetben erkölcsi kötelesség az ily veszedelmes ellen a zene taníttatása

A zeneiskola megkönnyíti a szülők és nevelők ebbeli feladatát. Olcsóbbá teszi a zene tanítást s mégis nagyobb változatosságot nyújt s a tanuló zenei tehetségének s hajlamának irányítására sokkal alkalmasabb, mint a házi zenetantás, hol az egyszer kimondott szülői akarat vagy a »bonton« kedvéért gyakran elkinozzák a gyermeket oly hangszerrel, melyhez komoly hajlama s tehetsége soha sem volt.

Az a körülmény, hogy a zeneiskolát a nagyvárad zenedelvelők egyesülete alakítja meg, megvallom, rám azt a hatást teszi, hogy e lépés az önvédelem jellegével bír. Az utóbbi három év tapasztalata azt mutatja, hogy a zenedelvelők fellépései iránt közönség érdeklődése fokként alászállott. Mi lehet az oka? nem tudni! Annyi tény, hogy a legutóbbi zeneestélyeken, — pedig ezeken fellépett a férfidalkar is, — leginkább oly közönség volt jelen, mely a szereplők által érdekelve volt. Családi ünnepélyek voltak azok a szó természetes érzelmében, de a oly tagok, kiket pusztán a művészet szeretete pusztán az ideális »szép« kultusza fűzött volna össze egy nagy családdá, alig-alig voltak azokon az estélyeken. Ez az egyik tény. A másik pedig az, hogy az előadó emelvnyü a 37. ezred zenészeinek egyenruhája mellett alig láttunk egy-egy czivil ruhát, némely csipősebb nyelűnek azt is mondták, hogy miután az öszpróba hiánya eléggé megérett nagyon jó lett volna, ha még annyin sincsenek

Ennek a lanyha, megcsappant érdeklődésnek felkeltésére tagadhatatlanul alkalmas intézmény a zeneiskola. Új tényezőket von az érdeklődésbe, kikből talán valamikor a zenedelvelő egyesületnek tevékeny közreműködő tagjai válnak. De persze ez még pár évbe beletelik. És ámbar ez az eredmény — ha csakugyan ez is czélja az egyesületnek — elég örvendetes és fontosnak tekinthető, sokkal fontosabb, sokkal meszszebbre ható eredmény lesz az, melyet a

zenei kultúra fog köszönhetni ez új iskolának. Ugy fogom fel ugyanis a dolgot, hogy ez iskolának nemcsak az lesz feladata, hogy a zenei technikai részét tanítsa, hanem az is, hogy a növendékeket megismertesse a zene elméleti részével, a zeneművészet multjával, annak szellemével, mondhatnám: bölcsészetével, hogy a zeneművészet fokozatos fejlődését megismerve fogalmat alkossanak maguknak arról, hogy mire képes, meddig terjed a zene hatalma, társadalmi s kulturális feladata miben áll, mily viszonyban áll a többi művészetekkel stb?

Igaz, hogy e kérdésekre biztos választ aligha nyerünk egyhamar s tán az új zeneiskola nem is ezekkel fog első sorban foglalkozni; de ha valamikor foglalkozni fog e kérdésekkel úgy ha egyéb pozitív eredménye nem is lesz, de legalább nevel a jövő számára egy, a magasabb zene iránt érzékkel bíró nemzedéket, mely e kérdések megfejtéséhez tán több adatot fog szolgáltatni, mint a mai nemzedék.

Bármennyire szeretjük is a cigányzenét, bármennyire el is van terjedve a zongora, mégis úgy áll a dolog, hogy zenei kulturánk nincs. Eddigél úgy szólván nem vittük tovább a népdalnál. Ha voltak vagy vannak is zeneszerzőink, kik magasabbra törve classicus ábrándozásaik között nagyobb műfajok alkotására ragadtatták néha magokat, megbűnhődtek érte; zsebük üresen maradt s szívök csalódással telt meg. A kiadók az ilyen művekkel szemben vállukat vonogatják, mert a közönséggel tisztában vannak.

Eppen azért fontos hivatás vár e zeneiskolára s ezzel együtt a zenekedvelők egyesületére is. Talán később sikerülni fog majd az egyetlen kapcsolatosan egy ének-iskolát és egy vegyes dalkört alakítani s így a magyar műzene fejlesztését szélesebb mederben, nagyobb érdeklődés és szakképzettséggel munkálni.

Dr. Szemethy Géza.

Nagyvárad város közügyei.

A várad-velencei tűzoltó-különítmény.

Tűzbiztonsági szempontból a legveszélyesebb része Nagyváradnak Váralja és Velence. És ez természetes, mert itt vannak a gyárak tulnyomó része s másként is a házak jó része valóságos tűzfészkek. Eppen ezért sürgeti már évek óta az ottani lakosság és az önkéntes tűzoltó-egylet a városrészek központján egy tűzoltó-különítmény felállítását. A törvényhatóság nemrég megszavazta a különítmény felállíthatása végett a szükséges tűzoltó szaporítást és gondoskodott megfelelő helyiség építéséről. A különítmény részére az építkezést befejezte a vállalkozó s az építés-felügyelő bizottság közelebb átvészi az épületet. A fiók tűzoltó laktanya a Kolozsvári-utcai városházánál lesz. Az építési költség 5404 frt 34 kr.

Most már mi sem áll utjában, hogy a tűzoltó különítményt felállítsa mielőbb a város.

A toronyórság ügyének rendezése.

A torony-tűzórságot Nagyváradon emberemlékezet óta a gör. kath. székesegyház harangozója látta el s ezért a város évi 100 frtot fizetett. A felügyelet azonban nagyon felületes volt; megtörtént, hogy a vész helyére igyekvő tűzoltóknak, máskor a közönségnek kellett figyelmeztetni a toronyórt a tüzre. Ez birta a tűzoltó főparancsnokságot arra, hogy a tűzoltók szaporítása alkalmával a toronyórság reformálását is tervbe vegye s az órságra városi tűzoltók alkalmazását javasolja.

A gör. kath. szentszék azonban ezt nem hajlandó engedni, mert a toronyban levő lakás szükséges a harangozónak.

Mezey Mihály tűzoltó főparancsnok ez okból érintkezésbe lépett az ev. ref. eklézsiával s az kész az újavárosi templom tornyát az eddig fizetett 100 frt évi összegért tűzoltó ór-

toronynak átengedni. A torony e célra teljesen alkalmas, mert majdnem a torony legfelsőbb pontján körüljárható karzata van s a tűzoltóknak is megfelelő lakás áll rendelkezésükre.

Mezey Mihály ez iránt előterjesztést tett a polgármesternek.

Mibe kerül az utcák öntözése.

A vízvezeték létesítése óta a város utcáit rendszeresebben locsolják, mártudni illik ott, a hova kiterjed a hatóság figyelme. De ez a locsolás elég sokba is kerül Nagyvárad városának. Alig pár hónapja szavazott meg a közgyűlés 800 frtot az utcák és terek locsolására, már ez az összeg elfogyott s a tömlők tönkrementek. A főmérnök most a locsoló napszámok díjazására és új tömlők beszerzésére 600 frtot kér a rendkívüli kiadások terhére kiutalni. Így bizony drága lesz az utcák öntözése.

Biharmegye közügyei.

A kórházi választmány ülése.

Biharvámegyei kórházi választmánya tegnap délelőtti ülést tartott, a melyen tárgyalták a miniszter egy sérelmes határozatát.

Szunyogh Péter alispán elnökle alatt jelen voltak: Tóth Dezső, Goldis József, Szász Agoston, id. Gálbory Sámuel, Miskolczy Árpád, Hegyesi Márton, Cziffra Gerő, dr. Fráter Imre, dr. Bartha János és Keszthelyi Zoltán.

A kórházi választmány az 1897. évre megállapított költségvetésében a napi gyógyítási díjat 81 krban állapította meg, a belügyminiszter pedig a napi gyógydíjat 79-re szállította le. A választmány felterjesztést intéz a miniszterhez, hogy a napi 81 kr gyógydíj meghagyása mellett az eredeti költségvetést hagyja jóvá.

Elhatározták, hogy a kórházban elhasznált szalma és szemét elégetésére egy megfelelő kemenczét állítanak fel.

A múlt szoba jelenleg nem elég világos, miért is a mennyezeten felülről világító ablakot alkalmaznak.

Hogy az épület ez által nem lesz-e veszélyeztetve, megvizsgáltatják egy bizottsággal, a melynek tagjai Cziffra Gerő, id. Gálbory Sámuel és Gyurkovits Kornél.

A kórházi főorvos és osztályorvos fizetését 15%-al felemelték.

Végül megbeszéltek az apácza-ápolók rég óhajtott alkalmazásának az ügyét. A dolog már olyan örvendetes stádiumba jutott, hogy rövid időn a kórházban irgalmas nővérek gyöngéd, odaadó ápolásában részesülnek a betegek. Bajorországból jönnek a nővérek s már a szerződés is kész van, csupán alá kell azt írni.

E tárgyban a jövő héten, szeptember hó hó 24-én délelőtti ülést tart a kórházi választmány.

Kitüntetett iparos-tanulók.

Közöltük korábban azon nagyváradai és biharmegyei iparos és tanoncok neveit, akik az ezredéves kiállítás keretén rendezett iparos segéd- és tanonc-munka kiállításon kitüntetésüket közöljük, amint azt a jury megállapította:

S e g é d e k.

Első rendű kitüntetést:

Balogh Ferenc szürszabó Nagyváradon, 3 aranyat, 1 könyvet.

Másodrendű kitüntetést, 1 aranyat és 1 könyvet nyertek:

Katona Mihály építő Érmihályfalván (2 aranyat), Rogoz Imre könyvkötő (Nagyvárad), Klein József könyvkötő Nagyvárad, ifj. Köteles Mihály kőműves B.-Diószeg, Szentpétery József férfi szabó Nagyvárad.

Harmadrendű kitüntetést: elismerő okmányt és 1 könyvet:

Csókási Károly csizmadia Érmihályfalva, Sipos József fazekas Nagyvárad, Gönczy Ferencz ács B.-Diószeg, Papp Imre szabó B.-Diószeg, Végh Gábor ruhafestő Nagyszalonta,

Negyedrendű kitüntetést: emlékokmányt és 1 könyvet, ifj. Szalay Sándor kovács B.-Diószeg.

Iparos tanulók:

Első rendű kitüntetést

Bordás János férfi szabó Nagyszalonta 3 aranyat, 1 könyvet. Bagossy Sándor kerégyártó Nagyszalonta 2 aranyat, 1 könyvet, Cs. Sárközy Ferencz kerégyártó Nagyszalonta 2 aranyat, 1 könyvet.

Másodrendű kitüntetést: 1 aranyat és 1 könyvet:

B. Kenéz Lajos férfi szabó Nagyszalonta, Laczkó János kerégyártó B.-Diószeg, Illyés László nyerges Nagyvárad, Darvassy Sándor csizmadia Nagyszalonta.

Harmadrendű kitüntetést, elismerő oklevelet és 1 könyvet:

Dekker József lakatos, Karnyánszky Lajos lakatos, Miklós János kovács, Bányai Déres cipész, Jámbor Sándor cipész, Sinka Mihály kőműves, Petrisós István edényes, Szentmiklóssy János szabó, Lovassy Sándor kőműves Nagyszalonta. Weinberger Adolf bádogos B.-Diószeg, ifj. Gorej Mihály szabó Nagyvárad, id. Gorej Mihály szabó Nagyvárad, Czaga Lajos lakatos Nagyvárad, Szabó Lajos lakatos Nagyvárad.

Negyedrendű kitüntetést, emlékokmányt és 1 könyvet:

Bencze Benjamin bádogos B.-Diószeg, Kozma Győző lakatos Nagyvárad, Hatházy Mihály asztalos Esztár, Csősz Lajos kovács Nagyszalonta, Balogh Sándor csizmadia Nagyszalonta.

Szabadságos és tartalékos katonák ellenőrző szemléje.

A véderőről szóló 1889. évi VI. törvény-cikk 55. §. értelmében előirt ellenőrzési szemle a cs. és kir. hadseregnek e város területén tartózkodó szabadságos és tartalékos legénysége fölött az idén és pedig a cs. és kir. 37-ik gyalogezred kötelékébe tartozók felett f. év október hó 15-én más csapatoké tartozók felett október 16-án, a Nagyváradon tartózkodó idegen illetőségű legénység felett október 17-én, a várban úgy nemkülömben a m. kir. honvédség és az osztrák honvédségnek szintén itt tartózkodó legénysége felett folyó évi október 23. 24. 25. napján a honvéd laktanyában mindenkor reggeli 8 órakor kezdőleg fog megtartatni.

Fölhivatnak ennélfogva a cs. és kir. hadsereghez, az osztrák és magy. királyi honvédség kötelékébe tartozó nem tényleges állományu legénység, hogy az említett napokon a fent kitett időben és helyen pontosan megjelenjenek.

Az utószemle a cs. és kir. közös hadseregbeliekre nézve a várban folyó évi november hó 13. 14. napján, mindkét honvédségre nézve pedig a honvéd laktanyában folyó évi november hó 21. s 22. napján reggeli 8 órakor fog megtartatni.

Ezen ellenőrzési szemléhez a cs. és kir. közös hadsereg szabadságolt, tartalékos és a mindkét honvédséghez tartozó legénység katonái illetve honvédigazolványi könyveikkel együtt tartozik megjelenni.

Együttal megjegyeztetik, hogy ezen ellenőrzési szemle a védtörvény értelmében csakis egy napig tart s az illetők megjelenésük után ismét szabadságoltatnak.

Az ellenőrzési szemlén való megjelenés alól felmentvők:

a) azok, kik ezen évben tényleges szolgálatban állottak, vagy katonai kiképzetésben részesültek, vagy tartalékbeli fegyvergyakorlatot teljesítettek; b) az ezen évben tényleges szolgálatra, katonai kiképzetésre, vagy tartalékbeli fegyvergyakorlatra bevonult azon egyének, a kik betegség miatt, vagy katonai felülvizsgáló bizottság elé vezetésük céljából ismét szabadságoltattak és pedig akkor is, ha bemutatásuk elmaradt; — c) az igazolvánnyal ellátott tartózkodó szabadságolt altisztek, a kik nyilvános szolgálatban véglegesen, vagy ideiglenesen alkalmazva vannak; — d) a büntetésükben, vagy vizsgálati fogságban állók s a feltételeken szabadságra helyezett fegyenczek is; — e) a tengeri utazási engedéllyel, vagy külföldre szóló utlevelekkel ellátott egyének, ha tényleg hajón vagy külföldön tartózkodnak; — f) azok, akik az ellenőrzési szemle idejében a csendőrségnél

állanak szolgálatban; g) a póttartalékosok azon esztendőben melyen besoroztattak; — h) az 1889. évi VI. t.-cz. 31. §-ában megjelölt s még a legénységi állományban levő lelkészek.

Az ellenőrzési szemlénél meg nem jelenők vagy elkésve érkezők, az utószemlére kitűzött időben tartoznak megjelenni és ez alkalommal ha előbbi elmaradásokat igazolni nem tudják, katonailag fognak büntettetni.

Születési és halálozási statisztika.

(Szept. 13-tól szept. 19-ig.)

Legutolsó kimutatásunk óta a nagyváradi anyakönyvvezetési hivatalnál a következő születési és halálozási esetek lettek bejelentve.

Született tizenöt leány és tizenhat fiu, összesen harmincegy.

Meghalt nyolcz férfi és hét leány, összesen tizenöt.

Ez elmúlt hét tehát, nagyváradi szaporulati viszonyait tekintve felette kedvezőnek mondható, amennyiben tizenhat emberrel szaporodtunk.

Az ez idő alatt elhaltak névsora a következő:

Peterlin János, Donaczky Andrásné, Papp Jolán, Szász Katalin, Török Juliána, Pápa János, Braun Márkusné, Boesok György, Augerer István, Popá Gáborné, Erdei Mózesné, Boeza Péter, Szpevár Anna, Crünfeld Leopold, Mostkovitz Albert.

TANÜGY.

Felhívás!

A »nagyváradi zenekedvelők egyesülete« igazgatóválasztmányának mélyen tisztelt tagjaihoz.

Mélyen tisztelt Uram!

Egyesületünk igazgatóválasztmánya folyó évi augusztus 31-iki gyűlésében a fiu és leány-növendékek oktatására egy nyilvános zeneiskolának már a folyó tanévre való felállítását elhatározván, az előmunkálatok elkészítésével, valamint a beírások eszközzésével az elnökséget, — illetőleg az egyesületi igazgatót bízta meg.

Minthogy pedig az iskola szervezeti és rendtartási szabályzata már elkészült és annak mielőbbi beható tárgyalása fölötté kívánatos, kívül ezimzett urat, mint a választmány tagját kérem, hogy a községi iskolai felügyelő — igazgatói irodában (Nagypiaczter ujonnan épült polgári fiuiskola I. emelet) folyó évi szeptember hó 21-én, azaz hétfőn délután 5 órakor a jelzett czélből tartandó értekezlet, illetve választmányi gyűlésen megjelenni s a szabályzat tárgyalásánál netalán az ügy érdekében észrevételeit, javaslatait megtenni méltóztassék.

Nagyvárad, 1896. szept. 19.

Mezey Mihály,
egyesületi elnök.

Nyilvános zeneiskola. A zenekedvelők egyesületének buzgólkodása nem maradt eredmény nélkül. Hogy a nyilvános zeneiskola létesítése mily szükséges, mily hízagot pótol kulturális intézményeink között, mi sem igazolja jobban, mint a beiratkozásnál mutatkozó érdeklődés. Már ez ideig oly nagyszámúban vétettek fel növendékek, ugy a zongora, mint a hegedűn előkészítő osztályainál párhuzamos osztályok felállítása elkérülhetlen. Az iskola szervezeti és rendtartási szabályzatára megálapítása tárgyában az egyesület választmánya hétfőn délután 5 órakor értekezik, mely alkalommal a tanerők alkalmazása és a növendékek beosztása is megoldást nyer. Ma és holnap még vétetnek fel növendékek.

S P O R T.

Kerékpárverseny a »Sport«-téren. Pár nap előtt részletesen közöltük a Sporttéri kerékpárverseny műsorát. A verseny ma délután három órakor fog megtartatni. Versenyzők már

is igen szép számmal jelentkeztek s a nyereségre legalaposabb reménye P o s s z e r t Jánosnak lehet, kitől valóssággal rettegnek versenytársai, oly szépen és kitartóan biciklizik. A tegnapi este nyert értesülés szerint a női verseny is meg lesz tartva; eddig neveztek: Ungváryné, Turchányi Olga és Csernyi Berta. Az igazgatóság egyhangu határozata szerint a még nevezni óhajtó hölgyek részére a pályát d. u. 3 óráig nyitva tartja s így még ez ideig hölgyeknek nevezni lehet. Az érdeklődő hölgyeknek megsughatjuk, hogy a díjat láttuk és mondhatjuk, hogy érdemes lesz érte egy pár futamot megkoczkáztatni. A versenyre neveztek és futnak: Deutsch Sándor (sötét kék öltözet) Posszert János (fehér kék), Fried János, Adler Dezső, Steinbach Ervin, Lövinger Aladár, Ungár Ármán, Urbanek Antal, Losonczy Géza, Dóry István, Bognár István, Rónai Alfréd, Sarkady József, ifj. Rimanóczy Kálmán férflak. Ungváryné, Turchányi Olga, Csernyi Berta nők. Az igazgatóság a reekord futamot két és fél perczre emelte fel, — ezzel szemben leszállította a helyárat: számozott ülőhely 1 frt, ülőhely 80 kr, állóhely 50 kr, katona és gyermekjegy 30 kr. A mai versenynek érdekességét még az is emeli, hogy azon részt vesz ünnepelet művésznők és leánya Blaha Lujza és Soldos Sárka, mint vendég. Remélhető, hogy e szép szórakozást sokan fogják elnézni, sőt talán el sem maradhat a nagyközönség azon új és érdekes sportlátványosságról mely mellett még ifjaink fejlődésében is lehet gyönyörködni.

SZINHÁZ.

Blaháné és Soldos Sárka fellépte IV. a „Télen“-ben.

Ugyanazon nap ragyog ma az égen, mint valaha, régen. Az idők elmulhattak fölötted, óh, drága kincse a nemzetnek, de hangod, művészelked a régi, az igazi, az esodálatos.

S fellépett veled együtt leányod is: Sárka, ki boldog, hogy téged anyjának nevezhet. S megindító volt látni, hogyan nyer ihletet a leány az anyjától, mint nyer fényt hold a naptól. S ujjongásba tört ki a közönség, midőn mondottad: »Ez a leány ugy kezd, mint az anyja!« Bár ugy végezné is.

A közönség soha nem szünetelő tetszészaje s tapsai adjanak neked bizalmat, hogy leányod nem lesz Herbert, hanem igazi művésznő.

sz. d.

Hirek a szinkörből. Az igazgatóság mindent elkövet, hogy Blaha Lajza asszonyt még két előadásra megnyerje, de a budapesti Népszínház műsora lehetetlenné tette a nagy művésznő további föllépteit s így ma visszavonhatatlanul utoljára játszik Váradon és pedig Sárka leányával együtt az Éjjel az erdőn népszínműben.

Blaha Lujza távozásával elérkeztünk színházi évadunk utolsó heteihez. A main kívül még hét estén játszik a társulat, hogy aztán Kolozsvárra sietve megkezdjé otthoni működését. A heti műsor pár reprisen kívül egy ünnepi (E. Kovács Gyula jubileuma) előadást, egy premiéret (Századvégi leányok), egy régi kitűnő operette fölelevenítést foglal magában. Az évad záró darabja a Czigány lesz. Az igazgató Szigligeti szülővárosában a saison Szigligeti egyik legremekőbb művével zárja be.

Ma délután Straus pompás operettjét a Czigánybárót adják S. Áldor Juliskával, Forrai Ferikével, Lányi Edittel, Mezeivel és Vendreivel a főszerepekben.

Heti műsor.

Hétfő: *Honthy háza.*

Kedd: *Béni Bácsi.*

Szerda: *Angot.*

Csütörtök: *Nadányi György E. Kovács Gyula 40 éves színészi jubileuma.*

Péntek: *Századvégi leányok.* Először.

Szombat: *Koldus diák.* (Utolsó előtti előadás.)

Vasárnap: délután *Goldstein Számi.*

Vasárnap: este utolsó előadás. *Czigány.*

Játékrend a magy. kir. operaházban

1896. szeptember 21-től szeptember 27-ig. Hétfőn szept. 21-én Jó éjt Pantalon ur! Corvin Mátyás és Tous les trois, Abrányiné, Kaczér, Valent, Powny, Müller, Beck, Várad, Hegedűs, Dalnoki Carbone közreműködésével. Kedden szept. 22-én Don Juan, előadják Abrányiné, Rotter, Sedlmair. Arányi, Hegedűs, Ney D., Szendrői, Takáts. Szerdán, szept. 23-án Aida, előadják Hilgermann, Vasquez, Gábos, Kornay, Perotti, Ney D., Beck. Csütörtökön, szept. 24-én Bánk bán. Diszeloadás az interparlamentáris kongresszus tiszteletére. Bianchi, Diósyné, Müller, Ney D., Takáts, Hajós, Szendrői, Várad közreműködésével. Pénteken, szept. 25-én Trobadour, előadják Hilgerman, Rotter, Perotti, Várad. Szombaton, szept. 26-án A bibliás ember, előadják Abrányiné, Berts, Hilgermann, Ladányi, Arányi, Dalnoki, Hegedűs, Kiss, Kornay, Szendrői, Takáts, Ney D. Vasárnap, szept. 27-én: A hugonották Bianchi, Sedlmair, Gábos, Perotti, Beck, Dalnoki, Hegedűs, Kornay, Mihályi, Ney D. közreműködésével.

Igazságszolgáltatás.

Besajtóperezett „Vulturul.“ Van Nagyváradon egy kéthetenként megjelenő viczcslapocská; — a »Vulturul.«

Egyik legujabb számában valóságos lázító hangon kell ki a magyarok ellen, mert bitorolják — ugymond — ezt a szomorú hazát — ezt is ő mondja. — Reménykedik a jövőben a nemzete s így a saját jövőjében is, mely előre láthatólag egy sajtópörrel fog Rátziu és Lukátsiu stb. hirnevéhez méltó magasra feltűzteni, rymán konfiai által.

A várvavárt sajtópört rá is szóta az ügyesség s rövid idő alatt, megis tartják ez ügyben a tárgyalást.

A »Vulturulnak« ez nem a legeiső s remélhetőleg nemis a legutolsó sajtópöre.

MULATSÁG.

Szüreti mulatság a Sasban. A nagyváradi iparos ifjak önképző egylete által, folyó hó 27-én, a Fekete-Sas összes termeiben tartandó Szüreti ünnepély kiválóan sikerültek ígérkeznek. Értesülésünk szerint a rendező bizottság mintegy 1500 meghívót bocsátott ki s a nagymérvű érdeklődés következtében még meghívót kell készíttetniök. Nem is csoda, ha ez igazán kedélyes mulatságon városunk iparosai és leányai tömegesen kívánnak részt venni, mert hiszen alig akad a helyi mulatságok között olyan, mely eredetiségénél fogva annyira pártolásra méltó lenne, mint épen ez. Vettük az alábbi értesítést. Fölkérem mindazokat, kik az ip. ifj. önképző egylete által folyó hó 27-én rendezendő szüreti ünnepélyre meghívót tévedés, avagy feledékenység folytán nem kaptak, de arra jogosan igényt tartanak, hogy e végből a rendező-bizottság tagjaihoz sziveskedjenek fordulni, kik azzal a legnagyobb készséggel szolgálnak.

REGENY-OSARNOK.

A forgácskisasszony.

— Elbeszélés. —

Irta: **VALNICSEK BÉLA.**

Etelka akin már-már bizonyos lehangoltság kezdett erőt venni e szavakra megkönyebbülten lélekzett fel s így szólt:

— Nem is gondoltam, hogy a vadember föllenteni is tud.

Gyula tréfára fogta a dolgot. Szerette volna megtudni Etelkától, milyen érzelmeket táplál iránta a mivel komolyan nem mert hozzá fogni; tréfásan szólt:

— Meg akartam ijeszteni magácskát?

Etelka felbigyesztette ajkait.

— Megijeszteni? Engem? Nem értem önt.

— Nem éri? Hát féltékenynyé akartam tenni; Gyula mosolygott. Etelka hangosan felczagott. Tessék, mire nem gondol a vadember. Féltékenynyé akar tenni. Ha-ha-ha...

Gyula úgy vette észre az erdészkiasszony arczkifejezésében, mintha el akarná titkolni, hogy az egyszer eltalálta bibéjét.

Beszélgésüket nem folytathatták. E pillanatban a távolból Béreczyék tüntek fel. Etelka vette észre őket először.

— Jönnek már Béreczyék.

— Csakugyan; de kár.

— Miért?

— Olyan szépen elbeszélgethetünk volna...

— Menjen, maga rossz és Etelka meglegyintette Gyula kezét s a Béreczy nővérek elé sietett. Mariska rögtön észrevette a horgolt munkát s nem győzött eléggé hálálkodni érte. Utjok a kastélylakba Gyula mellett vitt el s néhány szót váltottak vele.

A következő pillanatban bérkocsi állott meg a kastélykapu előtt s Hegyesi Károly lépett le róla. Károly mindjárt észrevette Béreczyeket s már vissza vonulni készült de későn. Mariska megpillantotta az érkezőt s kénytelen volt közéjük menni.

— Nézzék csak, Hegyesi jön, szólt Mariska. Idára rosszul hatottak e szavak.

Hegyesi üdvözölte a jelenlevőket, majd Szögné szólt: Régen nem láttuk Hegyesi úr. Sok változás történt azóta Zebegényen?

— Nagyságos asszonyom, nagyon érezzük hiányukat. Mióta nagyságtok eltávoztak, sehol semmi élet, semmi kedv. Multságaink kevésbé sikerültek, bálkirálynőink csupán másodrendű szépségek...

Maga nagy kópé, Hegyesi! Szólt közbe Mariska, azután indítványozta, hogy menjenek a terrászra, ott nem süt úgy a nap. Feltéve, hogy önöknek nincsen valami sürgős dolguk, tette hozzá Gyula felé fordulva.

Hegyesi felelt: A dolog nem sürgős. Gyula barátom tanácsát akartam kikéni bizonyos ügyben. De ha nagyságtok megengedik, szívesen önökkel tartok.

Ida szó nélkül bölintott fejével; ajkai gúnyos mosolyra állottak, mi nem kerülte ki Gyula figyelmét.

A terrászra érve, ki-ki helyet foglalt s egyik inas frissítőkkel szolgált. Hegyesit a szép vidék egészen elvarázsolta s engedelmet kérve, a terrász legszebb részéről gyönyörködött a panorámában.

A többiek addig élénken beszélgettek Ida kivételével, ki egyideig szóltalanul ült közöttük, majd Hegyesihez közeledett.

Károly nem vette mindjárt észre a mögötte álló hölgyet, annyira belemerült a szemlélésbe, csak akkor eszmélt fel, mikor vállain érezte Ida kezét, ki suttogva mondá: én vagyok; s a forgácskiasszony.

— Haragszik még, kisasszony?

Haragszom. Vagy kért már bocsánatot?

— Nos, hát kérek. Megbocsát? lássa, beismerem, hogy akkor nagyon goromba voltam.

— Levelemet megkaptam, amit a napokban irtam?

— Meg.

— Szólt Bolgár Gyulának?

— Nyugodt lehet.

E pillanatban Mariska szava hangzott: Hegyesi! Hegyesi.

A fiatal ember felajánlotta karját Idának, ki e szavakkal fogadta el: a béke jelét; ugy-e?

— Igen; és a többiekhez mentek.

(Folyt. köv.)

T Á V I R A T O K.

Az országgyűlés feloszlatása.

Budapest, szeptember 18. (Saj. tud. táv.) Bánffy b. kormányelnök Bécsből visszaérkezett; de a hivatalos körök eddig, ma d. u. 4 óráig titokban tartják, vajjon sikerült-e ő Felségétől kinyernie az országgyűlés feloszlatására vonatkozó fölhatalmazást. Különböző hírek keringenek erre nézve. Az egyik hír azt mondja, hogy Bánffy b. ment, látott és győzött. Így szólunk a Tiszáék. A kormánypárt diplomatikusabb része már azt mondja, hogy ő Felsége elfogadta az előterjesztést, de kijelentette, hogy entartja magának az elhatározást a kellő

időre. A harmadik hír — a Szapáry-csoport köréből jő — és azt mondja, hogy ő Felsége ezuttal sem látja szükségét az idő előtti föloszlatásnak és ha Bánffy ezzel a törvényhozással kormányozni nem tud, terjessze be az egész kabinet tanácsának az ajánlatát, mivel lehetetlen volna az új képviselőválasztások vezetését oly kezekre bízni, amelyek egy ilyen, vége felé járó képviselőházban sem bírják a kormány tekintélyét fölszínen tartani. B. J.

A kvóta-bizottság ülése.

Budapest, szept. 19. (Saját tud. távirata.) A kvóta-bizottság elfogadta Falk Miksa renunciumát, fenntartván azonban eddigi álláspontját. Horánszky azon interpellációjára, hogy a kvóta-kérdésben mi a magyar kormány álláspontja, báró Bánffy Dezső miniszterelnök nem mert színt vallani. Válaszolt ugyan, de minden szavát kereste s válasza kitérő volt. A miniszterelnök felelete épenséggel nem elégitette ki a bizottságot.

Merénylet a szultán ellen.

Konstantinápoly, szept. 19. (Saját tud. táv.) A török fővárosban óriási föllelem uralkodik, mert a lakosság újabb vérengzésektől tart. A szultán környezetéből alig szivárogo ki valami hír. Annál nagyobb megdöbbenést keltett annak a híre, a melyet később mindjobban megerősítenek, hogy a szultánhoz az utóbbi időben hét ember akart behatolni éjjel, akik megakarták ölni. A merénylőket elfogatták.

Gr. Apponyi a délvidéken.

Budapest, szept. 19. (Saját tud. táv.) Gróf Apponyi Albert ma délután többet magával Temesvárra utazott. Azt hiszik, hogy Temesváron kívül a délvidék több pontját meg fogja látogatni s hogy utazása összefüggésben van a kilátásban levő közeli választásokkal.

K Ö Z G A Z D A S Á G.

Mibe kerül az aranyvaluta?

Két év óta magyarországi lapokban és folyóiratokban is elég gyakran lehet olvasni arról, hogy a gabona árak hanyatlásának egyik főoka az aranyvaluta s azért törekedni kell a bimetalizmus behozására, vagyis hogy a pénzrendszer alapja kettős legyen, arany és ezüst. Az arany borju imádói, a tőkepénzesek, merkantilisták és liberálisok az aranyvaluta mellett foglalnak állást, az agráriusok a bimetalizmus mellett.

A most üléselő gazdakongresszusnak nagy többsége, élén a legnagyobb szaktudósokkal a bimetalizmust sürgeti. Az aranyvaluta magyar hívei pedig, a Wekerlék, Matlekovicsok és Tisza Istvánok pedig — hallgatnak s eltűrik, hogy Pulszky Gusztávon nevensenek a külföldi tudósok.

A kongresszus alkalmából Allard, Belgium egyik legelőkelőbb nemzetgazdasági írója s a belga pénzverő intézet tb. főnöke, igen érdekes dolgozatot irt a bimetalizmusról. Oly világosan fejtegeti ebben az aranyvaluta nehézségeit, hogy laikus ember is megértheti. Ebből vesszük át a következő részt.

A huszkoronás arany, mondja Allard, a melynek 25 frankot kellene érni viszonyítva a régi tiz forintoshoz, az aranyvaluta esetében csak is 21 frankot ér majd. A mi azt jelenti, hogy az aranyban fizetendő állami és egyéb adósságok üzetésnél állami és egyéb adósságok fizetésénél a mainál sokkal rosszabb helyzetbe jutunk. Többet kell fizetnünk ezek fejében, mint

a mennyit egykor kaptunk, a mi a kettős valuta mellett kikerülhető lenne.

A monarchiának fejenként mintegy 35 aranyfrnyi pénzre, azaz összesen 1575 millió franknyi aranyra van szüksége, ebből még 405 millió frank még hiányzik. Vajjon biztosak vagyunk-e abban, hogy ezt az arany ritkulása mellett megfelelő áron be is tudjuk szerezni?

Ha beszerezhetjük megbirjuk-e tartani? E tekintetben helye van a legnagyobb aggodalomnak. A monarchia közös adóssága 1895. jan. 1-én 2.731 millió frt volt.

Ez összeg tetemes része a külföldön van elhelyezve. Vajjon bizonyos-e, hogy az a kiviteli kereskedés, melyet az állami járadék kötvényekkel üztünk s a melynek célja az volt hogy aranyat hozott monarchiába, nem fog megújulni akkor, ha a valuta meg lesz, de ekkor az aranyat visszatartja tőlünk és lassanként a kényszer árfolyamhoz vezet. Ez történt Olaszországban, az Egyesült Államokban, miért ne következhetnék be nálunk?

A buza alacsony ára mellett, mely a kivitelnek mindig alapja volt, nem lehet arra számítani, hogy az aranyat ez uton szerezzük. Mily termelési ág fölöslege lesz az, melylyel az állami adósság kamatait fizetni fogjuk?

Az aranyvaluta esetében nem fog-e az arany még inkább megritkulni, nem-e tovább esni az árak és a magyar termés értéke? Ha semmi elfogadható rendszabályt nem ajánlanak, nem kell-e attól félnünk, hogy a mezőgazdaság végleg tönkre megy és az arany külföldre szivárogo el?

Vajjon a külföldön elhelyezett részvények jelzalogos kötvények stb. nem fognak-e visszazönlenni és cserébe értük nem fog-e kifolyni az arany? A szelvények beváltására a két állam ma is mintegy 240—250 millió aranyfrankot fordít, vajjon miként lesz lehetséges visszahozni?

Mindezek után nagyon is meggondolandó: érdemes-e annyi áldozatot hozni az aranyvaluta befejezéseért s nem lenne-e job mindjárt a bimetalista államokhoz csatlakozni?

Terménytőzsdé.

Budapest, szeptember 19.

B u z a tavaszra, bácskai	6.99
» tavaszra, északi	7.01
» szeptember-októberre, bácskai	7.26
» szept.-okt.-re északi	7.28
R o z s tavaszra bácskai	6.30
Rozs tavaszra, északi	6.32
T e n g e r i, junius-juliusra, bácskai	3.68
» jun.-jul.-ra, északi	3.70
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	11.25
» aug.-szept.re, északi	11.35

Bécs, szeptember 19.

B u z a tiszai	7.55—7.90
» bányási	7.20—7.75
» bácskai	7.20—7.60
» szokványúru őszre	7.24—7.50
B u z a szokványúru tavaszra	7.55—7.01
R o z s tiszavidéki	6.85—6.95
» szokványúru őszre	6.53—6.55
» szokványúru tavaszra	0.00—0.00
T e n g e r i magyar	6.00—8.00
Z a b, magyar kereskedelmi	0.00—0.00

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. szept. 19.

Magyar aranyjáradék 4%	— — — —	122.50
Magyar koronajáradék	— — — —	99.55
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	— — — —	123.05
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	— — — —	101.05
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	— — — —	121.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — —	97.25
Italmérési jog megváltási kötvény	— — — —	100 —
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	— — — —	97.50
Magyar nyeremény sorsjegy-kölcsön	— — — —	155.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	— — — —	138.05
Osztrák járadék papírban	— — — —	101.20
Osztrák járadék ezüstben	— — — —	101.25
Osztrák járadék aranyban	— — — —	123.20
Osztrák korona járadék	— — — —	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek	— — — —	145.—
Osztrák magyar bankrésztvény	— — — —	950.—
Magyar hitelbank részvény	— — — —	405.—
Osztrák hitelintézeti részvény	— — — —	369.50
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — — —	868.75
20 frankos arany (Napoleonodor)	— — — —	9.53
Német birodalmi márka	— — — —	58.65
London vista	— — — —	111.65
Páris vista	— — — —	47.55
20 márkás arany	— — — —	11.71

NAGYVARADI SZINKÖR.

Vasárnap, 1896. szeptember 20-án,
a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével
két előadás.

Délután 4 órakor félhelyárakkal:
CZIGÁNY BÁRÓ.

Operette 3 felvonásban.

Kezdeté 4 órakor, vége 6-kor.

Este 7 órakor fölemelt helyárakkal:

BLAHA LUJZA asszonynak,
SOLDOS SÁRIKA kisasszonynak
utolsó és búcsú vendégfölléptével.

ÉJJEL AZ ERDŐN.

Színmű 3 felvonásban.

Felelős szerkesztő: **CSIPPÉK FERENCZ.**

NYILTTÉR.

Legujabb

— **Női Felöltők** —

a meleg időjárás miatt feltűnő
olcsó árakban szereshető be

Nemes Mihálynál

198 1—0 Nagyvárad

Lévay-ház, Körös part.

Naponta friss

csemege

és

gyógyszőlő,

a legnemesebb Chassellas muskotály s Hybrid fajokban (fehér rózsaszín, piros és kék.)

Az 1885-ik évi nemzetközi szőlőkiállításán Budapesten az „Első tiszteletdíj”-jal kitüntetve

Fehér csemege szőlő, kilója — — — 30 kr.
Rózsá bakator, kilója — — — 35 kr.
Zamatos muskotály, kilója — — — 35 kr.
Csemege szőlő, vegyítve az összes legjobb fajokból, kilója — — — 32 kr.

Rohonezy Gida világhírű

„Tisza gyöngye”

csukor dnyejének főraktára.

Vidékre 1 kosár (5 kiló) csemege szőlő, a legnemesebb fajokból, bérmentesen 2 frt.

Kosarak, gyümölcszállításhoz, a legolcsóbb árban
Ajánlom még tisztán kezelt, természetes

— **Hegyi boraimat,** —

literjét 30, 38 és 46 kr-ával.

100 liter asztali bor 21 forint.

Kiváló tisztelettel

MERTZ NÁNDOR,

Nagyvárad, Nagy-Körös-utca Mertz-ház.

3—3

Telefon összeköttetés.

Kiadó ház.

Nagy-Magyar-utca 330.
házsám alatti ujjonnan
épült ház 4 szoba, 2
konyha, kamara, pincze,
mosókonyha, stb. hozzá-
tartozókkal együtt 196 3—3

november 1-től kiadó.

Törleszt. kölcsön földbirtokokra.

Kölcsön a valódi beesérték
háromnegyed részéig 20—30 év
közti időre készpénzben.
Birtokos felmondhat, pénz-
intézet nem mondhat fel.
Csekély kamattal tőke is tör-
lesztetik. Lebonnyoltás leg-
rövidebb idő alatt.

— Convertálás bélyeg- és illetékmentes. —

Semmi előleges költség.

Minden felvilágosítás díjtalan. Beküldendő
csak: telekkönyvi kivonat és kataszteri
birtokiv másolat. 40494

Ingatlan- és Jelzálog-Forgalmi-Intézet.
Budapest, Váci-körút 39.

Intézetünk az egyedüli, mely az ország minden
megyéből, hatóságok és a legtekintélyesebb föld-
birtokosok által okmányszerűleg ajánlva van.

Lapunk számára hirdetések felvételnek.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczá-utca 3. szám.

MŰVEK,
FOLYÓIRATOK,
HIRLAPOK,
VONALZATOK,
GAZDASÁGI
NYOMTATVÁNYOK,
EGYHÁZI,
KÖZSÉGI
ÉS EGYEB
HIVATALOS
NYOMTATVÁNYOK,
KÖRLEVELEK,
LEVÉLBORITÉKOK,

ELVALLAL ÉS KÉSZIT:
IZLÉSES KIVITELBEN

műndememű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

LEVÉLFEJEK,
SZÁMLÁK,
FALRAGASZOK,
BÁLI MEGHÍVÓK,
TÁNCZRENDEK, ÉTLAPOK,
NAPTÁRAK,
PALACZKFELIRATOK,
NÉVJEGYEK,
GYÁSZLAPOK,
STB., A
NYOMDAI SZAKBA
VÁGO
NYOMTATVÁNYOK
KÉSZÍTÉSE.

PAPIR- és IRODASZEREK

* * * * * raktára. * * * * *

Kitünő minőségű, czégünkkel ellátott aczeltollak.